

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ
Факультет управління та бізнес-дизайну
Кафедра маркетингу та комунікаційного дизайну

Дипломна магістерська робота

на тему Аналіз та моделювання фінансової системи України

Виконав: студентка групи МгЗБАН-20
спеціальності 051 Економіка
освітньої програми Бізнес-аналітика
Марина ЛАЙКОВА

Керівник к.е.н., доц. Галина КВІТА

Рецензент к.е.н., доц. Катерина ШКОВЕЦЬ

Київ 2021

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ

Факультет управління та бізнес-дизайну

Кафедра маркетингу та комунікаційного дизайну

Спеціальність 051 Економіка

Освітня програма Бізнес аналітика

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри маркетингу та

комунікаційного дизайну

_____ **Юлія КОСТИНЕЦЬ**

«_____» _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я

НА ДИПЛОМНУ МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Лайкової Марини Володимирівни

1. Тема роботи Аналіз та моделювання фінансової системи України

Науковий керівник роботи Квіта Галина Миколаївна, к.е.н., доц., затверджені наказом закладу вищої освіти від «04» жовтня 2021 року № 286

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи Статистичні дані, звітність в мережі Інтернет, літературні джерела, нормативна документація

4. Зміст дипломної роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

1.Економічна сутність фінансової системи

2.Нормативно-правове забезпечення фінансової системи

3.Структура фінансової системи України

4.Порівняння фінансових систем України та світу

5. Недоліки функціонування фінансової системи Україна

6.Перспективи розвитку та шляхи вдосконалення фінансової системи України

5. Консультанти розділів дипломної магістерської роботи

Розділ	Ім'я, прізвище та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завданн я прийма в
Вступ	Галина КВІТА, к.е.н., доц.	04.10.21	09.10.21
Розділ 1	Галина КВІТА, к.е.н., доц.	10.10.21	19.10.21
Розділ 2	Галина КВІТА, к.е.н., доц.	20.10.21	04.11.21
Розділ 3	Галина КВІТА, к.е.н., доц.	07.11.21	25.11.21
Висновки	Галина КВІТА, к.е.н., доц.	26.11.21	28.11.21

6. Дата видачі завдання: _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної магістерської роботи	Терміни виконання етапів	Примітка про виконання
1	Вступ	04.10.2021- 09.10.2021	
2	Розділ 1. Науково-теоретичні основи фінансової системи	10.10.2021- 19.10.2021	
3	Розділ 2. Аналіз функціонування фінансових систем в Україні	20.10.2021- 04.11.2021	
4	Розділ 3. Проблеми та перспективи фінансової системи України	07.11.2021- 25.11.2021	
5	Висновки	26.11.2021- 28.11.2021.	
6	Оформлення дипломної магістерської роботи (чистовий варіант)	30.11.2021	
7	Здача дипломної магістерської роботи на кафедрі для рецензування (за 14 днів до захисту)	03.12.2021	
8	Перевірка дипломної магістерської роботи на наявність ознак плагіату (за 10 днів до захисту)	06.12.2021	
8	Подання дипломної магістерської роботи у відділ магістратури для перевірки виконання додатку до індивідуального навчального плану (за 10 днів до захисту)	06.12.2021	
9	Подання дипломної магістерської роботи на затвердження завідувачу кафедри (з 7 днів до захисту)	09.12.2021	

Студент _____ Марина ЛАЙКОВА
(підпис)

Науковий керівник роботи _____ Галина КВІТА
(підпис)

Директор НМЦУПФ _____ Олена ГРИГОРЕВСЬКА
(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ	11
1.1. Економічна сутність та поняття фінансової системи.....	11
1.2. Огляд економічних джерел щодо розвитку фінансової системи	30
1.3. Нормативно-правове забезпечення фінансової системи України.....	33
Висновки до Розділу. 1	39
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВИХ СИСТЕМ УКРАЇНИ	40
2.1. Структура фінансової системи України.....	40
2.2. Вплив фінансової політики на соціально-економічні процеси в Україні	47
2.3. Порівняння ефективності фінансових систем України та світу.....	53
Висновки до Розділу. 2	69
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	70
3.1. Основні недоліки функціонування фінансової системи України	70
3.2. Перспективи розвитку та шляхи вдосконалення фінансової системи України	83
Висновки до Розділу. 3	89
ВИСНОВОК.....	90
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	93
ДОДАТКИ.....	102

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах модернізаційних перетворень в економіко-фінансовій системі України особливої актуальності набувають питання розробки та реалізації фіскальної політики, оцінки її ефективності та підвищення адаптивності. Останнім часом під впливом перманентних трансформаційних процесів, а також фінансово-економічних потрясінь поглибилося соціальне розшарування суспільства, загострюються суперечності у фіскальній сфері, які посилюються надмірною фінансіалізацією економіки, українського офшорного капіталу та посилення трудової міграції [1].

Фрагментація досліджень фіскальної політики та просторово-часові розриви між швидкоплинністю економічних процесів та політичних рішень у фіскальній сфері призводять до асиметрії та поглиблення розбіжності цілей та результатів фіскальної політики, негативні наслідки якої потребують системних, комплексних підходів. і відповідні теоретичні підходи, які необхідно подолати. Існуючі суперечності потребують наукового осмислення їх соціально-економічного характеру, розробки науково-методичних підходів до вивчення фінансової політики та методології їх комплексної оцінки, а також формування заходів щодо побудови фінансової системи.

Значний внесок у розробку теоретичних і практичних засад фінансової політики зробили зокрема зарубіжні вчені: О. Бланшар, С. Брю, Р. Дорнбуш, Дж. Кейнс, К. Макконнелл, В. Мускателлі, Р. Перотті, П. Самуельсон, А. Сміт, С. Фішер, Ч. Хантінгтон та ін. Особливу важливість цього питання підтверджує низка фундаментальних праць українських учених, зокрема: Л. Алексеєнко, В. Базилевич, Л. Баранник, В. Баранова, Я. Белінська, С. Будаговська, З. Варналій, А. Вдовиченко, С. Волосович, О. Десятнюк, Т. Єфименко, О. Жовтанецький, В. Журавльова, Б. Загорський, В. Зимовець, Ю. Іванов, Л. Ігоніна, М. Карлін, В. Коваленко, Т. Кошук, А. Крисоватий, М. Крупка, В. Кудряшов, І. Лютий, В. Мартинюк, В. Міщенко, В. Мельник, Д. Осецька, Т. Паєнко, Л. Сідельникова,

А. Соколовська, Д. Серебрянський, О. Терещенко, І. Чугунов, К. Швабій, І. Школьник та ін.

Враховуючи проблеми фінансової політики, слід зазначити, що досягнення цілей соціально-економічного розвитку та створення відповідної бази потребує подальших досліджень щодо системного вивчення теоретичних основ фінансової політики, розробки комплексної методології її оцінки та ефективності фінансової політики. адаптивність політики в контексті модернізації фінансової системи. Особливу увагу слід приділити виявленню екзогенних та ендогенних стресорів, узагальненню та усуненню внутрішніх і зовнішніх суперечностей податкової системи, ефективність яких є показником ефективності та адаптивності фіскальної політики [2].

В умовах модернізації фінансової системи виникає об'єктивна потреба у розробці нової концепції фінансової політики з визначенням цілей і завдань, принципів її формування та реалізації, а також визначенням стратегічних пріоритетів фінансової політики. , раціональне поєднання державного та ринкового регулювання в їх розробці та здійсненні.

Актуальність окреслених проблем, їх фрагментарна теоретична, методологічна та практична опрацювання, необхідність комплексного системного вивчення фінансової політики в умовах модернізації фінансової системи зумовили вибір теми, цілей, завдань, структури та логіки.

Мета та завдання дослідження. Метою дипломної роботи є розробка теоретико-методологічних основ, а також науково-методологічних підходів до формування та реалізації фіскальної політики та оцінка їх ефективності в модернізації фінансової системи.

Для досягнення цієї мети ставляться такі завдання:

- проаналізувати економічну сутність та поняття фінансової системи;
- провести огляд економічних джерел щодо розвитку фінансової системи;
- визначити нормативно-правове забезпечення фінансової системи України;

- проаналізувати структуру фінансової системи України;
- виявити вплив фінансової політики на соціально-економічні процеси в Україні;
- порівняти ефективність фінансових систем України та світу;
- визначити основні недоліки функціонування фінансової системи України;
- проаналізувати зарубіжний досвід підвищення ефективності роботи фінансової системи країни;
- визначити перспективи розвитку та шляхи вдосконалення фінансової системи України.

Об'єкт дослідження - формування та реалізації фінансової системи України.

Предметом дослідження є аналіз та моделювання фінансової системи України.

Методи дослідження. Методологічну основу дипломної роботи складають фундаментальні положення фінансової теорії, теорії державних фінансів, теорії функціональних систем, теорії державного регулювання економіки, теорії модернізації, економічної теорії, наукових праць українських та зарубіжних учених щодо створення та реалізація фінансової політики та модернізація фінансової системи.

При вирішенні завдань дипломної роботи були використані такі загальні та спеціальні методи, як: історичний, логіко-генетичний, семантичний, індукція та дедукція, аналіз і синтез, наукова абстракція, конкретизація (розширення понятійного апарату дослідження та виявлення суперечностей фінансового політика); ретроспективний аналіз, періодизація, наукова абстракція, кореляційно-регресійний аналіз (при періодизації трансформаційних перетворень податкової складової та вивченні особливостей функціонування податкової системи); структурно-функціональний, синергетичний, діалектичний (з відокремленням структурно-функціональних компонентів фінансової політики та формуванням концепції фінансової політики);

інституційна (якщо продемонстровано цілісність організаційно-інституційного забезпечення); комплексний, процедурний системний підхід (при розробці теоретико-методологічних засад фінансової політики, методології комплексної оцінки фінансової політики та обґрунтування її стратегічних пріоритетів); Спостереження, порівняння та аналогії (при вивченні зарубіжного досвіду розробки та реалізації фінансової політики); Основні складові, комплексна оцінка (при формуванні системи показників для оцінки ефективності податкової системи); Найменші квадрати, сценарій (при розрахунку оптимального податкового навантаження); Графіка (при створенні схем, графіків, креслень); абстрактно-логічне та теоретичне узагальнення (у формулюванні й обґрунтуванні висновків).

Інформаційною базою дослідження є: закони України, укази Президента України, постанови Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, статистичні та аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Міністерства соціальної політики України. Україна. України, Державна фіскальна служба України (ДФС та Державна митна служба), Державна фінансова служба України, звіти та методичний матеріал Рахункової палати України та Держаудитслужби України, звіти Пенсійного фонду України, аналітичні матеріали Національного інституту стратегічних досліджень, статистики Банку Державної служби статистики України та Організації економічного співробітництва та розвитку Євростату, наукових праць українських та зарубіжних вчених з досліджень.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи 97 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

1.1. Економічна сутність та поняття фінансової системи

Глиbokі зміни в системі економічних відносин в Україні вимагають пошуку нових ідей для створення сприятливих умов для фінансово-господарської діяльності, для вирішення суперечностей і проблем, які постійно виникають практично в усіх галузях економіки. Особливості сучасної економічної моделі полягають у тому, що суперечності, які виникають у різних сферах і галузях економіки, зумовлені зміною форм і методів господарювання, відсутністю системних підходів до фінансової організації та факторами глобалізації [4].

У сучасній бізнес-літературі вивчення особливостей і проблем фінансової системи, необхідного для розуміння специфіки цієї фінансової сфери та пошуку шляхів її модернізації, нехтується через невизначеність підходів до її побудови в умовах останніх структурних змін в економіці. Крім того, вихід української економіки в космос потребує врахування впливу світового середовища на її фінансове становище та використання найкращого світового досвіду для побудови цілісної системи фінансових установ та загальної інфраструктури для ефективного функціонування всіх галузей та покращити фінансове управління.

Економічне зростання, розробка та реалізація фінансово-економічної політики держави значною мірою залежать від ступеня організації (управління) фінансовою системою. Правильна організація фінансової системи, у свою чергу, залежить від адекватного розуміння самої системи, її сучасних особливостей, проблем і викликів, характерних для економіки та фінансового сектора. Тому звітування з окремих, особливо гострих і надзвичайно важливих питань теорії та практики фінансової системи завжди буде у центрі уваги фінансів [5].

На початку свого створення термін «система» розглядався як абстрактна і тому суто теоретична ідея. Сьогодні системні дослідження, системний аналіз і подібні поняття є робочими термінами. Практика вивчення системи в цілому, а не як сукупності окремих компонентів відповідає сучасній науці.

У Короткому тлумачному словнику української мови система — це структура, що представляє єдність природно розташованих і функціонуючих частин. Порядок заснований на правильному розміщенні деталей у певному співвідношенні; зв'язане ціле [14].

Термін «система» походить від грецького і означає поєднання, твір. Найважливішими ознаками системи є діалектична єдність фрагментації та цілісності [11].

Один із засновників загальної теорії систем Л. Берталанфі замалював, як зазначає Р. Матковський, систему як сукупність взаємодіючих елементів [17].

Радянський енциклопедичний словник тлумачить термін «система» (від грец. Systema — ціле, що складається з частин; зв'язок) як багато елементів, які споріднені й пов'язані між собою, утворюючи певну цілісність, єдність [27].

Відповідно до енциклопедичного економічного словника С. Мочерного, Я. Ларіна та ін., «система» — це комплекс метасистем, підсистем, елементів, компонентів та їх властивостей, взаємодія яких викликає створення якісно нової цілісності. На цьому тлі під впливом якісних властивостей компонентів утворюється елемент, а під впливом властивостей елементів — підсистема, властивості якої визначають зовнішній вигляд самої системи. У результаті взаємодії окремих підсистем формуються і розвиваються метасистеми [22].

Зокрема, С. Лондар розуміє систему як «...організовану множину, що складається з кінцевої кількості взаємопов'язаних елементів, які в результаті взаємодії призводять до більшого ефекту, ніж сума ефектів кожного з окремих елементів» [16].

З вищесказаного можна визначити властивості системи. По-перше, це його цілісність, де всі елементи є частинами цілого; по-друге, це їх взаємозалежність і взаємозв'язок між суб'єктами системи; по-третє, наявність

єдиного порядку організації та функціонування елементів системи. Таке розуміння системи означає формування працюючих механізмів, спрямованих на досягнення корисного результату. Цей результат має бути корисним для кожного елемента та системи в цілому.

Тлумачення терміна «система» зустрічається у словнику С. Ожегова та Н. Шведової, де в широкому значенні – це щось ціле, що є єдністю частин, які природно розташовані та пов'язані між собою, у тісному – це сукупність однорідних за своїми завданнями організацій, або установ, які організаційно інтегровані як єдине ціле [19].

Вчені В. Макаренко та І. Прищепчук серед компонентів системи виділили систему – підсистему – компонент – елемент, де:

- система - це певна кількість підсистем з характерними властивостями, які взаємопов'язані і взаємодіють, утворюють цілісність і виконують певні функції для досягнення мети;

- Підсистема - цілісне утворення в певній системі або системі в системі вищого порядку (надсистемі);

- компонент – це частина підсистеми, яка виділяється з певних причин (загальні властивості елементів або їх форма), це взаємодіючі структури, підпорядковані тим самим законам, що й вся система;

- Елемент - основа, неподільна по відношенню до певної системи, яка складається з інших частин [17].

Таким чином, виходячи з вищесказаного, система являє собою сукупність підсистем, які в свою чергу поділяються на компоненти нижчого порядку, пов'язані із спільними методами, прийомами, функціями, прийомами в організації діяльності тощо. Таким чином підсистеми взаємопов'язані і утворюють цілісну систему, необхідну для системного розуміння явищ, процесів і соціальної організації людської діяльності.

Засновники теорії «сформованого суспільства» визначають його як спільноту, в якій усі економічні одиниці надають взаємні послуги, тобто це «спільнота взаємних послуг», заснована на глибокому поділі праці, що зменшує

економічну взаємозалежність, а «спільнота взаємних послуг» взаємних послуг». підприємств і галузей [13]. Ця взаємозалежність бізнес-одиниць також є системною.

На думку О. Крушельницької, найпростіша робоча концепція системи — це взаємопов'язана сукупність елементів, що утворюють певну цілісність. Кожна система характеризується загальними ознаками:

а) складається з багатьох елементів, кожен з яких досі вважається неподільним, тобто не може складатися з інших елементів. Елементом можуть бути не тільки певні об'єкти, а й властивості, зв'язки, числові значення тощо;

б) має ряд системоутворюючих зв'язків між елементами та їх взаємопов'язаними групами;

в) Взаємопов'язані групи елементів і групи груп утворюють підсистеми цієї системи;

г) система — це не проста сума елементів і підсистем, а їх єдність, яка характеризується певною цілісністю та новими ознаками цілісності (феномен походження);

г) сукупність підсистем системи разом із зв'язками між ними утворює її структуру. Іноді під структурою розуміють певні «зрізи» системи, її аспекти. Коли говорять про «зрізи» підсистеми, мають на увазі компонентну (вертикальну) або просторову (горизонтальну) структуру системи;

д) кожна система має свою одну або кілька суперсистем;

ж) кожна система виконує притаманну їй одну або декілька зовнішніх функцій. А його підсистеми (структури) мають внутрішні та деякі зовнішні функції [15].

У методології наукового дослідження при застосуванні системного підходу виділяють такі типи систем, які мають парний характер: відкриті та закриті; маленькі і великі; простий і складний; статичні та динамічні; детерміновані та стохастичні (імовірнісні); фізичні та інформаційні; нерегульовані та регульовані [15].

В економіці зазвичай існують великі відкриті, складні та динамічні системи, стан регулювання яких є як централізованим, так і децентралізованим, тому заслуговує постійної уваги з боку науки і практики.

На думку М. Крупки, фінансова система в науковій літературі характеризується неоднозначністю. У західній фінансовій науці переважає вузьке тлумачення фінансової системи, яка розглядається як мережа ринків та інститутів, що є посередниками між заощаджувачами та позичальниками [31]. Інтерпретація сутності та складу фінансової системи сучасною українською наукою характеризується як звуженим, так і розширеним підходами. Незважаючи на це, лідируючі позиції поступово набуває розширене тлумачення фінансової системи, виходячи з власного розуміння фінансів [31].

У рамках теорії систем звертається увага на існування в її структурі відповідної ієрархії, де вершину займає система, а наступними компонентами є підсистеми, елементи підсистем і компоненти елементів.

Подібний підхід можна застосувати і до терміна «фінансова система», де фінансова система — це ціла сукупність, яка утворена взаємодією окремих її компонентів (підсистем, підрозділів тощо).

Поняття «фінансова система», як і будь-яка система, являє собою сукупність взаємопов'язаних елементів, які мають однорідні ознаки [29]. Отже, фінансова система — це сукупність фінансових підсистем, елементів і компонентів, які, взаємодіючи, утворюють нову інтегративну цілісність.

Крім того, фінансову систему, як невід'ємну частину, можна описати як сферу, що означає закриту поверхню. Слово сфера походить від грецького *sphaire*, що перекладається як куля. Тобто сфера характеризується замкнутістю, взаємодією елементів всередині неї, постійним обігом, що характерно для фінансової системи.

Сьогодні фінансова система в найбільш узагальненому вигляді відображає організаційну складову використання фінансів, стан і рівні організації фінансових відносин в економіці. Це одне з найширших економічних понять після фінансів. Їх виникнення та подальший розвиток

невіддільні від історії фінансового розвитку спочатку як економічного явища, а значно пізніше — як економічного поняття та окремої галузі економіки.

Досліджуючи історію фінансового розвитку, П. Леоненко, В. Федосов та П. Юхименко виділяють кілька етапів історичного прогресу людської думки за 3,6 тис. років (табл. 1.1).

Під фінансовою думкою українські вчені розуміють сукупність поглядів, суджень, тверджень, ідей, побажань тощо, які стосуються фінансових питань і існують у суспільній свідомості в конкретних історичних умовах [16].

Перший етап, найтриваліший за часом, на думку вчених, визначався еволюцією економічних відносин, опосередкованих грошовою формою, появою ознак державності та утворенням перших держав, у зв'язку з чим виникла потреба у фінансовій підтримка, інституціоналізація, правові принципи) фінансових відносин [16].

Спираючись на історичні джерела стародавнього світу, автори зазначають, що в XVI-XV ст. У Стародавньому Єгипті існувала професійна торгівля, були аналоги грошей, срібло витісняло зерно (яке раніше використовувалося як гроші). У Вавилоні в VI ст. е. існували торгово-кредитні будинки, існував безготівковий розрахунок, фінансова консультація.

Основні етапи розвитку фінансової думки [16]

Хронологія	Характеристика	Сутнісні ознаки
I етап (XVI ст. до н. е. – XII ст. н. е.)	Донауковий стан генезису й розвитку Фінансів та фінансової думки. Витоки першого класичного періоду	Виникнення передумов становлення й розвитку фінансів, відсутність наукового пояснення/ Явищ і процесів фінансового життя, розуміння на рівні “здорового глузду”
II етап (XIII ст. – перша половина XVIII ст.)	Перехід до наукової обробки та аналізу фінансових явищ і процесів. Продовження першого класичного періоду, створення передумов для першої класичної ситуації	Дослідження фінансової діяльності держави на макрорівні з накопичення й перерозподілу грошових коштів
III етап (друга половина XVIII ст.–початок XX ст.)	Науковий (раціональний) період розвитку фінансової думки. Завершення першого класичного періоду, перша класична ситуація. Другий і третій класичні періоди та відповідні класичні ситуації	Становлення й розвиток класичного та неокласичного напрямів фінансової науки. Плюралізм економічних і фінансових концепцій. Ортодоксія та гетеродоксія у фінансовій науці
IV етап (друга половина 1930-х – перша половина 1970-х рр.)	Четвертий класичний Період і четверта класична ситуація у фінансовій науці	Становлення, поступ та еволюція кейнсіанської економічної й фінансової теорій. Кейнсіансько-неокласичний синтез. Монетаризм
V етап (друга половина 1970-х років – початок XXI ст.)	Новітній період розвитку фінансової науки в сукупності її основних напрямів (неокласичного, інституціонально-інформаційного, неоінституціонального, нового кейнсіанства, посткейнсіанства та н.)	Розроблення новітніх варіантів неокласичної й посткейнсіанської теорій фінансів. Становлення та розвиток неоінституціональної, а також інших неортодоксальних теорій фінансів

У IX ст. Китай застосував методи грошово-кредитного регулювання до використання бронзових монет, а Конфуцій (Кунь-цзи) (551-479 рр. до н. е.) заклав основу справедливої податкової системи. Деякі дослідники історії економічної думки вважають давньогрецького мислителя Ксенофонта (бл. 430-355 рр. до н. е.) першим автором науково-практичних робіт про фінанси від підвищення податків на сільське господарство, видобутку срібла, каменю та інших корисних копалин і продаж державних рабів на ринку) [16]. Виникнення та подальший розвиток держави стало важливою передумовою виникнення фінансової системи та організації формування державних доходів і видатків, оскільки розподільчі відносини почали набувати характеру окремої системи.

Сучасне розуміння фінансової системи та її організації тісно пов'язане з розумінням економічної природи фінансів та фінансових ресурсів. Ці терміни в основному використовуються при розробці визначення фінансової системи. Без їх узгодженого (системного) розуміння неможливо самостійно вивчати фінансову систему.

Згідно з Оксфордським глосарієм, фінанси це:

- 1) практика поводження з грошима та управління ними;
- 2) капітал, залучений у проект; головне, капітал, необхідний для відкриття власного бізнесу;
- 3) Грошовий аванс на певну мету, особливо від фінансової компанії [31].

Важливо зазначити, що всі ці тлумачення містять деяку приховану форму фінансових відносин, оскільки ви не можете отримувати державний дохід без взаємодії з іншими компаніями. Почати власний бізнес без налагоджених відносин з іншими компаніями та фінансових документів практично неможливо. Перший варіант відноситься до фінансового менеджменту або фінансового менеджменту. Інші дві стосуються фінансів підприємств, фінансової підтримки економічної діяльності, у вигляді фінансових категорій, таких як «капітал» і «позики».

Словник сучасної економіки МакМІЛЛАНА представляє фінанси в найточнішому значенні цього слова як «... капітал у готівці, наданий чи позичений фінансовими ринками чи фінансовими установами, як правило, для інвестицій» [27]. Це визначення відображає один із важливих аспектів фінансів, пов'язаних з перерозподілом валового внутрішнього продукту (ВВП). Дійсно, природа фінансів та їх призначення зводяться до набору фінансових ресурсів, доступних економічним агентам, мобілізація яких стимулює інвестиції в економіку. Тобто існує трактування фінансів з точки зору фінансового ринку. Е. Нікбахт та А. Гроппеллі трактують фінанси досить вузько, а саме: «...використання різноманітних прийомів і методів для максимізації активів (або загальної вартості) компанії» [19]. Фінанси тут інтерпретуються лише з точки зору корпоративних фінансів.

Українські та російські вчені представили широке тлумачення фінансів. Зокрема, П. Леоненко, П. Юхименко, А. Ілленко та інші розуміють фінанси як сукупність форм і методів утворення, розподілу та використання централізованих і децентралізованих фондів для здійснення функцій і завдань держави, бізнесу та суб'єктів господарювання. населення для забезпечення умов для розширеного відтворення, соціального задоволення та інших потреб суспільства [29]. Це визначення розкриває сутність фінансів, по-перше, поділяє засоби на централізовані та децентралізовані, по-друге, виділяє окремих фінансових суб'єктів, у тому числі державу, корпорації та громадян, і, по-третє, визначає кінцеву мету. Закладають фінанси А. Бистряков, Т. Вікуліна, В. Воля, Н. Гаврилова, І. Петровська, Д. Клиновий, В. Бондаренко, О. Василик, Ю. Вавілов, І. Єгоричева, М. Сєдова, Б. Карпінський, О. Герасименко, В. Оспіщев, О. Близнюк, Л. Лачкова, Т. Ставерська та ін.

В одному з визначень фінансів О. Василик наголошує, що їх слід розглядати як економічну категорію, що відображає створення, розподіл і використання коштів для задоволення потреб господарської діяльності та надання різноманітних послуг населенню державою. та забезпечення його функцій. Тому відомий український учений звернув увагу на практичне значення фінансів з точки зору соціально-економічного розвитку [29].

Однак у наведених вище визначеннях фінансів упущено характерну ознаку, яка є у відносинах економічних суб'єктів.

І. Лютий вказує на існування економічних зв'язків, що відображають внутрішній характер фінансів та їх системний характер. На думку вченого, фінанси — це система економічних відносин, пов'язаних з обміном, накопиченням, розподілом і перерозподілом, а також грошовим використанням вартості ВВП для реалізації економічних інтересів окремих його суб'єктів [31]. Це значною мірою доповнює загальне уявлення про економічну природу фінансів і підтверджує необхідність їх системної організації на різних рівнях управління економікою.

В економічній літературі існують різні підходи до визначення, а отже, і до розуміння відносин. Одні вчені трактують фінанси як низку фінансових відносин, інші - економічні, грошові, треті - виробничі відносини. Тут важливо пам'ятати, що кожне з визначень має свою конкретну мету та сферу застосування. Тому, незважаючи на загальні характеристики, між ними є істотні відмінності. На цьому тлі одні автори ототожнюють такі поняття, тому не бачать принципових відмінностей між ними, інші виділяють те, що здається методологічно виправданим та економічно виправданим.

Є. Вознесенський, наприклад, сформулював такі істотні характеристики фінансів: Фінансові відносини мають вартісний (грошовий) характер; Фінанси виражають перерозподіл вартості національного продукту; Фінанси виражають відносини, пов'язані з формуванням і використанням централізованих і децентралізованих фондів [35].

Натомість С. Захарченков вивів формування та використання фондів з характеристики фінансів і трактував це явище як видимий прояв окресленої категорії. Також важливо уточнити, чи слід включати операції з продажу до фінансів. Як слушно зауважив С. Сахарченков: «...достатньо ознайомитися з касовим апаратом у кожному комерційному магазині, де має бути надрукована сума ПДВ, сплачена покупцем» [6]. Таким чином, операції з продажу мають безпосередній вплив на процеси збуту, навіть якщо ці процеси фактично відбуваються паралельно і відображають різні види економічних відносин. При продажу, однак, відбувається обмін товарів і грошей, виражених у грошових одиницях, які в своїй абсолютній більшості не є еквівалентними, тому економічний процес перерозподілу суспільної вартості на користь однієї сторони та сплати ПДВ відображає інший аспект. розподілу вартості на користь однієї сторони. інший об'єкт господарських відносин. Таким суб'єктом господарських відносин є держава, до бюджету якої сплачується цей податок. Такі економічні відносини часто називають фінансовими, оскільки вони відображають процеси розподілу та перерозподілу вартості товарів, послуг, ВВП та національного продукту загалом.

Іншими словами, кожен тип відносин передбачає формування та використання певного виду ресурсу. Грошові відносини пов'язані з грошовими ресурсами, трудові відносини з трудовими ресурсами, а економічні відносини, що зачіпають усі види економічних ресурсів, є явищем вищого порядку, яке об'єднує (затмарює) всі інші.

З точки зору виробничих відносин цей термін у сучасних умовах мало вживається, хоча його зміст (зміст) значно ширший за інші, оскільки, крім суто економічних, організаційно-правових та інших видів відносин, що виникають переважно в бізнесі.

Зараз прийнято говорити, що функція розподілу є конкретним проявом природи фінансів. Як відомо, фінанси виконують дві функції: розподільну та контрольну [15]. При цьому А. Кузнєцова вважає розподільчу функцію найважливішою для фінансового сектора, що є закономірним для фінансового сектору економіки. Суть функції розподілу полягає в розподілі та перерозподілі вартості національного продукту між індивідуальними доходами і виявляється у формуванні фінансових ресурсів (фондових і нефондових) економічних одиниць. Водночас фінансова економіка за своєю економічною природою, безсумнівно, є різновидом економічних відносин, у яких суб'єкти господарювання мають на меті створення та використання фінансових ресурсів для виконання властивих їм функцій і завдань. Таким чином, розподільча функція є реальним проявом категорії фінансів.

Розуміння терміна «функція», незважаючи на його широке використання в науці та практиці, не призводить до значних розбіжностей серед науковців. Функція (від лат. *function* — досягнення, досягнення) означає в ширшому значенні: діяльність, обов'язок, робота, мета; Значення, яке змінюється в міру зміни незалежної змінної (аргумент); специфічна діяльність органу чи організму [27].

В економіці функція розглядається як зовнішній прояв якісних і істотних властивостей об'єкта в системі відношень; як відношення між різними предметами, явищами, процесами – з'ясування взаємозв'язків між ними; роль

певного економічного чи соціального інституту, його призначення; Обов'язки окремої установи чи групи установ, сфера їх діяльності [8]. Практична реалізація фінансових функцій виявляється у фінансових відносинах, які є сутністю (ядром) фінансової діяльності суб'єктів господарювання, формуванням і використанням фінансових ресурсів і які знаходяться в упорядкованій (систематизованій) формі фінансової діяльності економічних суб'єктів.

Розподільні та контрольні функції фінансів у системній організації фінансового сектору господарської діяльності трансформуються у відповідні функції фінансової системи, розуміння та практична реалізація яких є проблематичними за сучасних умов.

В економічній літературі існує досить широкий діапазон поглядів на функції фінансової системи, від ототожнення їх з функціями фінансової системи до заперечення існування таких функцій взагалі, оскільки заперечується існування фінансових функцій. У проміжку між крайніми позиціями є погляди, що відображають функціональний перелік структурних компонентів фінансової системи. Різні погляди на функції фінансів і фінансової системи є явно результатом незавершених дискусій щодо їх економічної природи, форми та змісту, ролі та місця в економіці. Саме тому у своїх публікаціях, часто не звертаючи уваги на функції фінансової системи, науковці вказують на необхідність удосконалення організації управління нею. Удосконалення управління фінансовою системою є, безумовно, нагальною потребою в системній організації фінансів у всіх сферах економічної діяльності. Проте відсутність функцій фінансової системи за логікою прояву явищ і процесів означає відсутність її практичного застосування і, у разі ототожнення з функціями фінансів, стає непотрібною теоретичною конструкцією.

С. Лушин проаналізував історичні аспекти фінансових функцій і дійшов висновку, що їх виникнення можна пояснити як спробу теоретичного обґрунтування дій держави з метою обґрунтування її фінансової політики. У цьому контексті відмова від фінансових функцій має супроводжуватися

підвищеною увагою до обґрунтування фінансової політики, яку розробляють і здійснюють власники фінансових ресурсів [17]. Натомість інші російські вчені А. Баби́ч і Л. Павлова включають функції розподілу та контролю фінансів і функції фінансової системи - функції планування, організації, стимулювання та контролю, що виглядає більш переконливим, оскільки фінансово-фінансова система є, незважаючи на їх близькість, поняттям іншого порядку [8].

Необхідність диференціації функцій фінансової системи свідчить також про принцип «функціонального призначення фінансової системи», згідно з яким, на думку П. Юхименка, В. Федосова та Л. Лазебника, кожна з них має своє завдання, методика, засоби та апарат контролю [12]. Дотримання цього принципу передбачає визначення кожного з компонентів властивих фінансовій системі функцій, що є поширеним у бізнес-літературі.

Проте ігнорується сама фінансова система, функціональне призначення якої ще остаточно не з'ясовано.

На думку М. Артуса, економісти визнають, що фінанси виконують розподільчу, контрольну, стимулюючу, регулюючу, відтворювальну, стабілізуючу та інші функції. На макроекономічному рівні вони виконують функції розподілу та контролю [7]. Такий підхід до розуміння фінансових функцій також не вирішує проблеми визначення функцій фінансової системи, оскільки розподіл і контроль притаманні всім ланкам фінансової системи та всім рівням управління фінансами. Щодо інших фінансових функцій, то їх місце у фінансовій системі не фіксується.

У зарубіжній літературі існує прагматичний підхід до розуміння функцій фінансової системи:

1. Забезпечення руху економічних (фінансових) ресурсів між галузями економіки та за кордоном.
2. Надання можливостей для управління ризиками фінансової системи (у тому числі страхових компаній).
3. Забезпечити клірингові та розрахункові методи, що стимулюють обмін товарами та послугами.

4. Забезпечити механізм об'єднання фінансових ресурсів для консолідації компаній та розподілу капіталу великих компаній в акціях між значною кількістю власників.

5. Надання фінансової інформації, що сприяє координації процесу прийняття рішень децентралізованого управління в різних галузях економіки [19].

Такий або подібний підхід до організації фінансової системи в Україні також має право застосовуватися.

Важливо зазначити, що науковці в галузі фінансового права активно шукають визначення функцій фінансової системи, необхідних для розвитку нормативно-правового забезпечення фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання. Функції фінансової системи розглядаються на рівні таких її складових: державні фінанси (державний та місцеві бюджети, позабюджетні цільові фонди); Фінанси підприємств, установ, організацій усіх форм власності; кредитування; Страхування; міжнародні фінанси та фінансовий ринок. Звичайно, цей перелік необхідно доповнити фінансами населення (або домогосподарств), фінансово-господарська діяльність яких особливо важлива в умовах ринкової економіки.

А. Нестеренко розглядає представлені в науковій літературі функції фінансової системи та пропонує їх уніфікацію (систематизацію) на кількох рівнях: основні функції; другорядні функції; додаткові функції; Системні функції; інші функції [19].

Основними обов'язками як фінансистів, так і юристів є розподіл і контроль. Вторинними (або на додаток до основного змісту) є стимулюючі, регулюючі, плануючі, організуючі та стабілізуючі. Список необов'язкових функцій складається з функцій фінансування (Дохід), використання фінансування (Дохід) і контроль. Функціями системи є: динамічність, відкритість, гнучкість та ефективність фінансової системи. Перелік інших функцій представлений вищезгаданими функціями міжнародного досвіду.

Така конфігурація функцій здається занадто громіздкою і тому непридатною для практичної реалізації. З іншого боку, він не відповідає структурі фінансової системи, в якій її складові чітко структуровані по вертикалі (де нижня частина системи є частиною вищої) і горизонтальним фінансовим відносинам (що відображають види фінансових відносин). відносини). фінансова діяльність). Крім того, ототожнення основних функцій фінансів і фінансової системи дає ознаку рівності в їх розумінні, що в принципі неможливо.

Необхідно розрізняти функції фінансів (як явища вищого порядку) та фінансової системи (як цілого, що об'єднує та структурує об'єкти та суб'єкти фінансового сектору господарської діяльності) як функції фінансової системи та його структурні складові фінансових відносин (рис. 1.1).

Рис.1.1. Ієрархія функцій фінансів, фінансової системи та її структурних складових

Функції структурних компонентів фінансової системи, показані на рисунку 1.1, відображають їх місце в економіці та функціональні характеристики фінансової діяльності.

Зазвичай фінанси виробничого сектору відрізняються від фінансів сфери послуг, фінанси сільського господарства відрізняються від фінансів промисловості, фінанси кредитних установ відрізняються від фінансів домашніх організацій тощо. всі вони мають спільну основу у вигляді функцій

розподілу та контролю фінансів. Останні в системній організації фінансової складової економіки трансформуються у функції фінансової системи, які в свою чергу проявляються у функціях її структурних компонентів.

У цій конфігурації функції не дублюються і не накладаються, а перетворюються з вищого рівня узагальнення на найнижчий через структуру фінансової системи та види фінансово-господарської діяльності. Це означає, що функції розподілу та контролю фінансової системи проявляються у функціях, притаманних фінансовій системі, а саме у забезпеченні, регулюванні та стимулюючому ефекті, а також у контрольних функціях у процесі управління фінансами на різних рівнях фінансової системи. [24]

Для менеджменту як господарської діяльності, що належить до галузі знань згідно 07 «Менеджмент та адміністрування», іманентними є такі функції:

Планування, регулювання, стимулювання, організація та контроль. Їх не можна ототожнювати з функціями фінансової системи, які методологічно структуровані по-різному.

З цього можна зробити висновок, що реалізація функцій фінансової системи на рівні фінансового менеджменту відбувається на мікро-, макро- та мегарівнях економіки, що має бути спрямовано на покращення фінансового забезпечення економічного та соціального розвитку, фінансового регулювання. . економічні та соціальні процеси, фінансове стимулювання та фінансовий контроль за рухом фінансових ресурсів на всіх фазах економічного процесу.

Підсумовуючи, ми можемо виділити найбільш характерні риси фінансів, наприклад, відтворення. З огляду на безліч визначень того, що таке фінанси, найкоротше їх можна розглядати як відношення економічних одиниць до формування та використання фінансів. Цей процес відбувається на всіх стадіях (стадіях) економічного процесу і впливає на розподіл і перерозподіл усіх економічних ресурсів [26].

Немає однозначності в поглядах місцевих науковців щодо терміну «фінансові ресурси» в розрізі мікро- та макроекономіки, товарно-матеріальних та неінвентарних. На мікрорівні це гроші, які компанії накопичують для

покриття виробничих та інших витрат. На макрорівні гроші знаходяться у власності держави, компаній і населення для виконання покладених на них завдань. Макроекономічний підхід представлено в «Нарисах теорії радянських фінансів» О. Бурмана, де фінансові ресурси виражаються у грошовій частині національного доходу, яка може бути використана державою (безпосередньо або через корпорації) для розширеного відтворення. та державні витрати [28]. Така інтерпретація дещо обмежена з точки зору сучасної науки, але актуальна для того часу. Ваше розуміння державних фінансів, які тоді відігравали домінуючу роль і забезпечували основні фінансові потоки, цілком виправдане.

У сучасних умовах в Україні багато вчених схильні думати лише про існування фінансових ресурсів. Слово фонд походить від лат. fundus – фонд, який тлумачиться як запаси, ресурси, заощадження, капітал чи кошти, або матеріальні активи, накопичені для певної мети [7].

Відомий представник фінансів сучасної України О. Василик під фінансовими ресурсами розуміє кошти, що формуються суб'єктами господарювання, державою та населенням і використовуються для розширення виробництва, матеріального стимулювання працівників, задоволення соціальних потреб, таких як витрати на оборону та державне управління, тощо [29].

Різниця між власними та нефондовими готівковими коштами полягає у можливості відстежувати їх рух. Інвентарна форма фінансових ресурсів представлена різноманітними внутрішніми та позабюджетними рахунками, резервним капіталом, фондами амортизації, корпоративними та інституційними компенсаційними фондами тощо, кожен з яких має певне призначення. Очевидно, В. Базилевич, Л. Баластрок, Н. Злепко, А. Ілленко, Т. Кизима, Я. Ларіна, П. Леоненко, С. Мочерний, М. Тріпак, О. Усенко, С. Юрій, П. Юхименко та ін. та ін. інші Автори популярних в Україні наукових праць з фінансової теорії. Таким чином, кошти, що належать до цих фондів, є фінансовими засобами, а інші не належать до фінансових, що виглядає неприйнятним, особливо з практичної точки зору. Суто інвентарний характер

фінансових ресурсів мав місце в економіці України в попередній історичний період [11].

До нефондової природи готівки належать банківські вклади, банківські позики, зобов'язання, нерозподілений прибуток підприємства в обігу тощо. У переважній більшості компаній лише половина фондів базується на акціонерному капіталі, замінюючи термін «фонд». «Зі словом «столиця». Це підтверджується коефіцієнтом фінансової незалежності (самостійності). Нормативне значення такого показника приймається на рівні не нижче 0,5. Він відображає наявність власних коштів, які зазвичай носять інвентарний характер. Це означає, що друга половина фінансових ресурсів не може бути профінансована. Отже, фінансові ресурси можна розглядати як корпоративні ресурси в складській і нескладській формах, сформовані шляхом реалізації продукції та послуг, що надаються, залучені з інших джерел і призначені для забезпечення простого і розширеного відтворення виробництва. Інтерпретацію фінансових ресурсів з точки зору інвентарного та нефондового характеру можна знайти в роботі С. Хачатуряна [32].

Деякі вчені, які так чи інакше ведуть до фінансових ресурсів, включають кошти та готівку та розподіляють їх між рівнями економіки. Так, С. Юрій, Т. Кізіма, Н. Злепко, М. Тріпак розуміють фінансові ресурси на макрорівні економіки як «грошові фонди, які створюються в процесі розподілу та використання ВВП за певний період часу. А на мікрорівні – «... накопичені підприємством гроші з різних джерел, які надходять в обіг і призначені для задоволення потреб підприємства» [30].

Зокрема, Ю. Вавілов, І. Єгоричева, М. Сєдова та інші доповнюють уявлення про фінансові ресурси переліком компаній, які ними володіють. Це частина коштів, що перебувають у розпорядженні держави, органів місцевого самоврядування та господарських одиниць і використовуються ними для активізації відтворення, задоволення соціально-культурних потреб населення та виконання покладених на нього завдань. [31].

О. Бутенко включає не лише кошти, а й фінансові активи, пасиви, валюту, дорогоцінні метали, дорогоцінне каміння [26].

Мікроекономічний підхід до розгляду відповідного терміна представлено в роботі В. Опаріна, де під фінансовими засобами автор розуміє кошти, які вкладаються в основні та оборотні засоби [19]. Це кошти, на які закупаються будівлі, споруди, автомобілі, прилади, обладнання, сировина, інструменти, комплектуючі тощо, без яких організація виробництва просто неможлива, а також грошові кошти та їх еквіваленти. Тим не менш, більшість грошових коштів компанії зазвичай йде на її активи. Однак такий підхід до розуміння фінансових ресурсів поки не знайшов достатньої підтримки та застосування на практиці і заслуговує подальшого дослідження.

Загалом можна зробити висновок, що під фінансовими ресурсами розуміють гроші, готівку, кошти (або готівку), багато грошей, готівку, доходи та заощадження тощо, тобто той самий економічний ресурс, який називається «гроші». Його практичне використання у вигляді натуральних пільг, тобто грошових коштів, чітко обмежене з організаційних та економічних причин, окрім розрахунків населення, які й досі поширені. Переведення їх у безготівкову форму та участь у бартерних операціях, тобто обмін на інші ресурси, такі як матеріали, прилади, споживчі товари, цінні папери тощо, означає їх модифіковану форму вираження (опосередковано в матеріалах, цінних паперах тощо). Він відображається в активах компанії, які представляють собою сукупність ресурсів, які вона буде використовувати протягом усього життя.

Фінансові ресурси — це ліквідні та безготівкові гроші та їх модифіковані (матеріалізовані) активи у вигляді основних і оборотних засобів. Однак це не знайшло відображення в економічній літературі та нормативно-правових актах.

1.2. Огляд економічних джерел щодо розвитку фінансової системи

У науковій літературі немає єдиної думки щодо визначення фінансової системи. Розглядається залежно від теоретичного погляду на такі категорії, як «фінанси», «фінансові ресурси», «фінансові відносини» тощо. Крім того, визначення фінансової системи не закріплено в українському законодавстві. Так, російські вчені Дробозина Л. А., Родіонова В. М. визначають фінансову систему як ряд різноманітних сфер фінансових відносин, в ході яких створюються і використовуються кошти. Згідно з цим визначенням, фінансова система побудована на блоках фінансових відносин: централізованих і децентралізованих. [17]

Sabantі ВМ використовує не термін «фінансова система», а «ланки фінансів», виокремлення яких є необхідним через різні форми, методи та цілі їх створення. Вітчизняні вчені та практики визначають фінансову систему, виходячи з її ролі в суспільному відтворенні. Наприклад, Опарін В. М. під фінансовою системою розуміє сукупність окремих певних фінансових складових, що мають свої особливості та особливості та відображають специфічні форми та методи розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту. асилік .Д. показує, що фінансова система держави має в своєму розпорядженні зосереджено велику кількість коштів, а також господарські підрозділи та інші фінансові інститути для використання переваг економічного та соціального розвитку. Башнянин Г.І. у складі фінансової системи розрізняє: бюджетні фінанси, фінанси підприємств, державні фінанси [19]

Загальні теоретико-методологічні положення про фінанси та фінансову систему використовуються в роботах таких вчених, як В.Л. трактує Андрущенко, І.В. Бураковський, З.С. Варналій, О.Д. Асилік, А.І. аниленко, О.П. ириленко, В.М. Суторміна, В.М.Федосов, С.І.Юрій та багато інших, які дотримувалися давньої традиції навчання фінансовому мисленню, запровадженої М.М. Алексєєнко, М. Х. Бунге, І.І. Джанджулом та інші. [18]

Зарубіжні дослідники ставлять такі питання:

- Уточнення визначення поняття «фінансова система» та визначення методологічних підходів до її аналізу (Ф. Аллен, З. Боді, Д. Гейл, А. Грикевич, Р. Мертон, М. Тірелл, А. Хакеталь, Р. Шмідт);

- порівняльний аналіз фінансових систем країн (Ф. Аллен, Л. Бартілоро, О. Ковалевський, А. Мадалоні, С. Манганеллі, М. Тірелл, А. Хакеталь, Ф. Гартманн, Р. Шмідт);

- вплив фінансової системи на економічне зростання (Б. Боссон, М. Дука, С. Зервос, Р. Кінг, Р. Левін, М. Пагано, Е. Папайнов, Р. Силла, Ф. Хартманн, Ф. Хейдер);

- Проблеми фінансової стабільності (Дж. Кекс, А. Ледж, Х. Мінський, А. Хаубен, Г. Шиназі). [10]

З-поміж українських учених теорію і практику фінансових систем досліджували О. Василик, О. Герасименко, С. Захарченков, В. Зимовець, Б. Карпінський, В. Опарін, О. Сніжко та В.. Федосов, С. Юрій та ін.

Розвиток державного сектору висвітлюють Л.Г.Шемаєва, І.І.Колобердянко, С.В.Михайленко. Розвиткові банківської системи присвячені роботи В. К. Матвієнка, І. В. Грановської, О. І. Копилюка. Тенденції розвитку фондового ринку відображені в працях Л. Г. Політюк, Н. Г. Васюткіної, Г. І. Коваль. Грошову систему висвітлюють С. І. Коровкін, В. В. Мельник, В. В. Храпкіна.

Однак у сучасній економічній літературі немає однозначного тлумачення фінансової системи, існують різні підходи до аналізу фінансових систем як вітчизняних, так і зарубіжних вчених [19].

Деякі вчені вважають, що концептуальною основою фінансової системи є фінансові відносини між нефінансовими корпораціями та домогосподарствами. Таке бачення висвітлюють західні економісти, такі як А. Грикевич, М. Тирель, А. Хакеталь, Р. Шмідт. Їхнє розуміння фінансової системи, як вони самі зазначають, ґрунтується на широкому визначенні «фінанси», що означає, як економічні суб'єкти накопичують і утримують багатство, як вони інвестують, як фінансують інвестиції, як вони керують ризиками.

Таким чином, виходячи з цього тлумачення, вони розуміють фінансову систему так само, як і категорію фінансів, але враховують ці питання всередині країни чи регіону, тобто які можливості суб'єкти господарювання (не фінансові компанії та домогосподарства) мають всередині країни. або регіон. накопичення багатства, перетворення доходів у майбутнє, фінансування інвестиційних проектів, управління ризиками. Це означає, що ця група економістів розглядає фінансову систему з точки зору фінансових рішень та фінансових відносин суб'єктів господарювання, які можуть реалізовуватися через фінансовий сектор або без його участі [15].

З процесами, що відбуваються у світі, глобальні фактори мають вирішальний вплив на економічну та фінансову систему України. Враховуючи зростаючу волатильність цін і попиту на зовнішніх ринках, спостерігається тенденція до зменшення надходжень України від основних експортних галузей економіки, зокрема металургії, хімічної та інших. Спостерігається тенденція до зниження темпів зростання ВВП і основних секторів економіки. Зростають проблеми з виконанням бюджету, знову зростає його дефіцит. Зростають державні та корпоративні запозичення та державний борг. Дефіцит Пенсійного фонду України є і залишається. Інвестиційні можливості країни зменшуються. Золото-валютні резерви скорочуються. Існує значний дефіцит зовнішньої торгівлі [21].

Про особливості розвитку пише Кравчук, кандидат економічних наук, доцент у статті «Проблеми та можливості розвитку фінансової системи України». У статті, зокрема, зазначається, що на розвиток фінансової системи впливає низка факторів, які необхідно усунути, щоб не допустити стагнації та кризи. Стратегією та тактикою фінансової реформи має бути поступова реструктуризація, яка забезпечить подальші перетворення. Єдиним способом збалансувати фінансову систему є використання системи міждержавних платежів, хоча в деяких випадках вона неефективна. [20]

Пріоритетом розвитку фінансової системи в Україні є підвищення фінансового потенціалу банківської системи, створення групи сильних банків,

зниження податкового тиску, упорядкування фінансових потоків, ініціювання структурних та інституційних перетворень банківської системи та ефективна реорганізація компаній. На це мають бути спрямовані всі зусилля законодавчої та виконавчої влади.

1.3. Нормативно-правове забезпечення фінансової системи України

Функціонування фінансової системи та реалізація бюджетних відносин в Україні здійснюються на основі законодавчих та нормативно-правових актів, що містяться у ст.4 Бюджетного кодексу України. [22] До них належать:

1. Конституція України.
2. Бюджетний кодекс України.
3. Закон про Державний бюджет України.
4. Інші закони про побутові відносини.
5. Регламент Кабінету Міністрів України.
6. Регламенти центральних органів виконавчої влади.
7. Рішення органів АРК, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування.

При реалізації бюджетних відносин положення нормативно-правових актів застосовуються лише в частині, що не суперечить Конституції України, Фінансовому положенню та Закону про Державний бюджет України. [23]

Конституція України. У ньому розглядаються такі питання, пов'язані з функціонуванням бюджетної системи:

- Механізм прийняття законів України;
- Повноваження Верховної Ради, Президента, Кабінету Міністрів, органів місцевого самоврядування;
- основні бюджетні положення. У Конституції зазначено, що бюджетна система України ґрунтується на засадах справедливого та рівноправного розподілу державного майна між громадянами та місцевою владою [24].

Закон «Про Державний бюджет України» визначає видатки бюджету на суспільні потреби, їх обсяг та цільове призначення. Держава прагне до збалансованого бюджету в Україні. Регулярно публікуватися звіти про доходи та видатки державного бюджету.

Державний бюджет України щорічно затверджується Верховною Радою України на період з 1 січня по 31 грудня та в особливих випадках на інший період [25].

Кабінет Міністрів України не пізніше 15 вересня кожного року подає до Верховної Ради проект закону про Державний бюджет України на наступний рік. Разом із законопроектом наводяться дані про виконання державного бюджету України за поточний рік.

Відповідно до закону, Кабінет Міністрів України подає до Верховної Ради звіт про виконання державного бюджету України.

Повноваження Верховної Ради України:

- Прийняття законів;
 - затвердження Державного бюджету України та внесення змін до нього;
- Контроль за виконанням державного бюджету України, прийняття рішення про звіт про його виконання;
- затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони навколишнього середовища;
 - розгляд та прийняття рішення про затвердження програми діяльності Кабінету Міністрів України;
 - затвердження рішень про надання кредитів та економічної допомоги Україні іноземним державам та міжнародним організаціям, а також отримання Україною кредитів від іноземних держав, банків та міжнародних фінансових організацій, не передбачених державним бюджетом України, контроль за їх використанням;
 - Призначення та звільнення голови та інших членів Рахункової палати.

Повноваження Президента України: [24]

- адресує звернення до народу, а також щорічні та надзвичайні послання до Верховної Ради України щодо внутрішньої та зовнішньої ситуації;

- призначає Прем'єр-міністра України за погодженням з Верховною Радою; припиняє повноваження та приймає рішення про відставку;

- за поданням Прем'єр-міністра України призначає членів Кабінету Міністрів України, керівників інших центральних органів виконавчої влади та голів місцевих державних адміністрацій та припиняє їх повноваження на цих посадах;

- створює, реорганізує та ліквідує міністерства та інші центральні органи виконавчої влади за поданням Прем'єр-міністра України, діючи в межах коштів, передбачених на утримання органів виконавчої влади;

- скасувати акти Кабінету Міністрів України та акти Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

- створює дорадчі, дорадчі та інші допоміжні органи та служби для здійснення своїх повноважень у межах бюджету Держави Україна;

- підписує закони, прийняті Верховною Радою України;

- Має право вето на прийняті Верховною Радою України закони з подальшим поверненням на повторний розгляд Верховною Радою України.

Повноваження Кабінету Міністрів та інших органів виконавчої влади:
[23]

- Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади, відповідальним перед Президентом України та підконтрольним і підзвітним Верховній Раді України в межах, передбачених статтями 85 і 87 Конституції України. Кабінет Міністрів України ґрунтує свою діяльність на Конституції та законах України, законах Президента України;

– Кабінет Міністрів України складається з Прем'єр-міністра України, першого віце-прем'єр-міністра та трьох віце-прем'єр-міністрів. Прем'єр-міністр України призначається Президентом України за погодженням більше половини від конституційного складу Верховної Ради України. Апарат Кабінету Міністрів України призначається Президентом України за поданням Прем'єр-

міністра України. Кабінет Міністрів подає у відставку перед новообраним Президентом України;

- забезпечує державний суверенітет та економічну незалежність України, реалізацію внутрішньої та зовнішньої політики держави, виконання Конституції та законів України, дій Президента України;

- забезпечує реалізацію фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики; Політика у сферах праці та зайнятості, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки та природокористування;

- розробляє та реалізує загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціально-культурного розвитку України;

- розробляє проект закону про державний бюджет України та забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою державного бюджету України, подає звіт про його виконання до Верховної Ради України;

- спрямовує та координує роботу міністерств та інших органів виконавчої влади;

- Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає обов'язкові до виконання рішення та розпорядження. Акти Кабінету Міністрів України підписує Прем'єр-міністр України. Нормативні акти Кабінету Міністрів, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади підлягають реєстрації у встановленому законом порядку;

- Виконавчу владу в областях та районах, містах Києві та Севастополі здійснюють місцеві державні адміністрації.

Особливості здійснення виконавчої влади в містах Києві та Севастополі визначаються окремими законами України.

Склад місцевих державних адміністрацій формується головами місцевих державних адміністрацій, які призначаються на посаду та звільняються з посади Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України. Голови місцевих державних адміністрацій при здійсненні своїх повноважень підзвітні Президенту України та Кабінету Міністрів України, підзвітні та підконтрольні

вищим органам виконавчої влади. Органи місцевого самоврядування підзвітні радам і контролюються ними за повноваження, надані їм відповідними районними чи обласними радами [25].

Місцеві державні адміністрації підзвітні вищим органам виконавчої влади та підлягають їхньому контролю. Рішення голів місцевих державних адміністрацій, що суперечать Конституції та законам України, а також іншим законам України, можуть бути скасовані Президентом України або головою місцевої державної адміністрації вищого рівня відповідно до ст. закон. Обласна, районна рада може висловити недовіру голові відповідальної місцевої державної адміністрації, на підставі чого Президент України приймає рішення та дає обґрунтовану відповідь. Якщо дві третини депутатів компетентної ради висловлюють недовіру голові районної чи обласної державної адміністрації, Президент України приймає рішення про відставку голови місцевої державної адміністрації [23].

Повноваження місцевого самоврядування:

– Органи місцевого самоврядування приймають рішення, які є обов'язковими до виконання на території, в межах законних повноважень. Рішення органів місцевого самоврядування через їх невідповідність Конституції або законам України зупиняються у встановленому законом порядку з одночасним зверненням до суду;

- матеріально-фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме та нерухоме майно, надходження до міського бюджету, інші кошти, земля, надра, власність обласної влади сіл, селищ, міст, районів у містах та їх об'єкти спільної власності перебувають у власності районної та обласної ради. Місцеві громади сіл, селищ, міст можуть на договірних засадах об'єднувати об'єкти спільної власності та бюджетні кошти для реалізації спільних проєктів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій та установ з метою створення відповідних органів і служб. Держава бере участь у формуванні муніципальних бюджетів та фінансово підтримує міське

самоврядування. Витрати місцевого самоврядування, що виникли внаслідок прийняття адміністративних рішень, відшкодовуються державою. [23]

Висновок до 1 розділу

Фінансова система – це складний механізм. Ефективність його роботи визначається двома основними факторами:

- 1) побудова фінансових відносин у суспільстві;
- 2) Організація адміністрування національної фінансової системи.

Основна спрямованість цих факторів — вибір оптимальної для країни моделі фінансування, яка стимулює виробника і суспільство. Національна фінансова модель має враховувати не лише поступовий розвиток соціально-економічної системи, а передусім цивілізаційну ідентичність, національний менталітет, пріоритетність розвитку [9, С. 20].

«Фінансова система» — це складна багатоелементна система, яку слід розглядати на трьох рівнях. Перший рівень - це сфери, що характеризують узагальнені фінансові відносини, другий - зв'язки, що характеризують їх окрему частину, третій рівень - елемент - основа, яка в цій системі неподільна і складається з інших частин.

Основне значення у правовому регулюванні фінансової діяльності держави має Конституція України, яка містить основні принципи (на яких ґрунтується галузь фінансового права); він встановлює перші положення нормативно-правового регулювання фінансових відносин, є основою фінансового законодавства [10].

Удосконалення законодавства, прийняття основних принципів, створення реалістичних стратегій регулювання фінансової системи та її впровадження, модернізація застарілих підходів, успішний зарубіжний досвід реформування та вдосконалення фіскальної політики дозволять Україні стати гідним конкурентом на міжнародній арені.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВИХ СИСТЕМ УКРАЇНИ

2.1. Структура фінансової системи України

Фінансові системи держав можуть відрізнятися за структурою та функціями. Це зумовлено типами власності, політичними орієнтаціями правлячих еліт, рівнем економічного розвитку держави тощо. Сьогодні в кожній країні існує понад 20 різних моделей фінансових систем. Якщо є відмінності, вони мають спільну основу в списку окремих посилань. [2]

Фінанси — це цілісна, однорідна система, але можлива певна внутрішньовидова диференціація. Це пов'язано з більш детальним, спеціальним аналізом внутрішніх компонентів фінансів, які відрізняються за своїми характеристиками та режимами. За цих умов однорідні за формою та способом однорідні фінансові відносини визначаються як фінансова установа. Наявність унікальних за характером і змістом, але різних форм фінансових установ обумовлено різноманітністю сфер застосування фінансів, сфер їх реалізації.

Сукупність взаємозалежних, взаємодіючих фінансових інститутів — це фінансова система держави, яку можна охарактеризувати у двох аспектах:

- 1) як група фінансових установ, що опосередковують формування та використання коштів;
- 2) як сукупність державних органів та установ, що займаються фінансовою діяльністю. [11]

Зв'язками фінансової системи України є:

1. Бюджетна система.
2. Кредитна система.
3. Обов'язкове державне страхування.
4. Фінансування бізнесу.

У наступних темах ми детально розберемо кожну ланку фінансової системи, а тут лише окреслимо найважливіші положення, які їх характеризують. Цілісність фінансової системи передбачає її складну

підпорядкованість, структуру, специфічні зв'язки, але ми розглянемо їх як певну цілісність. [5]

Бюджетна система України складається з державного та місцевих бюджетів. Зміст і структура домогосподарств та їх умови визначаються адміністративно-територіальним устроєм держави. Більшість домогосподарств акумулюють усі державні кошти. З прийняттям Бюджетного кодексу України 2001 р. була введена в дію заборона на створення позабюджетних фондів. Бюджетна централізація ресурсів набула нового значення.

Кредитна система включає як державні, так і банківські позики. Однак якщо державний кредит є безумовною сферою державного регулювання, в якій держава виступає як позичальник для конкретних цілей і в конкретній формі, то банківське кредитування є специфічним для фінансової системи. Його фінансово-правовий аспект стосується лише відносин, які включають і регулюють рух державних коштів, за винятком факультативних цивільно-правових аспектів банківського кредитування. [12]

Державне обов'язкове страхування передбачає розподіл і перерозподіл частини загального національного продукту, виділення коштів на виплату пенсій тощо. Державне страхування — це форма формування та використання цільових фондів, призначених на соціальні, профілактичні та інші цілі.

Фінанси підприємства як окремого грошового фонду пов'язані з формуванням, розподілом і використанням коштів підприємства. Вони є основою децентралізованого фінансування. Характеризуючи як частину фінансової системи, слід враховувати наступне. Фінанси державних компаній, безумовно, є частиною фінансової системи, характеризуються публічним змістом і регулюванням, а недержавні компанії є частиною фінансової системи лише в тій мірі, в якій це стосується виконання обов'язкових державних зобов'язань. кошти (наприклад, податки, сплачені на кошти компанії). [17]

Ці інститути фінансової системи існують як на державному, так і на місцевому рівнях. Усі вони мають характеристики, притаманні економічній

категорії фінансів, але через свої особливості вони по-різному впливають на соціально-економічні процеси, взаємодіючи один з одним.

Структуру фінансової системи України можна побачити на прикладі рис.2.1 (додаток 1) [18]

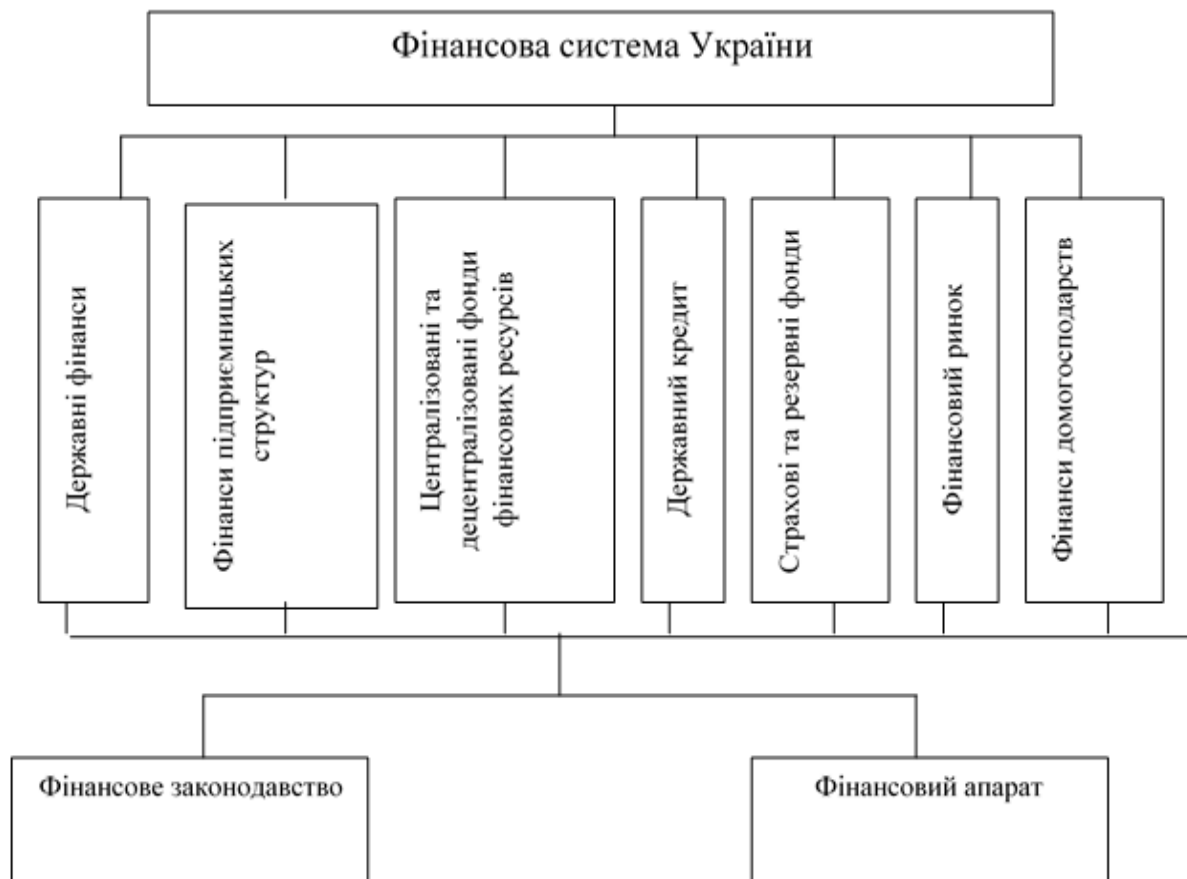

Рис.2.1. Структура фінансової системи [18]

У фінансовій системі чільне місце займають фінанси нефінансового сектора економіки, тобто фінанси корпоративних структур. Вони служать для створення валового внутрішнього продукту - основного джерела фінансування. Ця ланка охоплює фінанси як виробничої, так і невиробничої сфери. Фінанси виробничої сфери можна поділити на державні, пайові, колективні, індивідуальні, орендні, спільну власність тощо залежно від форми власності та залежно від виду діяльності – машинобудування, будівництво, транспорт, сільське господарство та ін.

У цю ланку входять також фінанси так званої невиробничої сфери, яка поділяється на фінанси сфер освіти, охорони здоров'я, культури, науки,

оборони та інших відомств. Характерною ознакою створення та використання фондів і фінансових ресурсів є в даному випадку наявність джерел власних бюджетних коштів (рис.2.2.) [14, с.107].

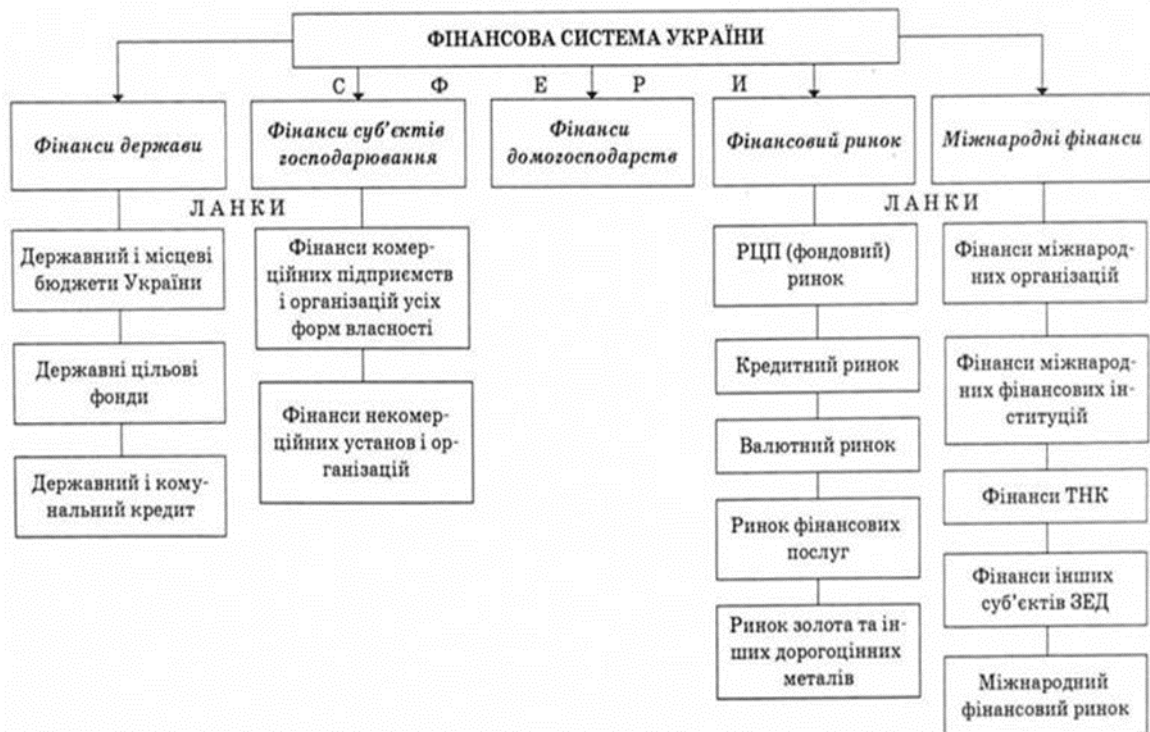

Рис.2.2. Структура фінансової системи України [14]

У нефінансовому секторі економіки переважають державні підприємства. Розвиток ринкових реформ дозволить збільшити частку недержавних підприємств [18].

Державні фінанси можна визначити як сукупність фінансових ресурсів для національних цілей. Структура є дуже складною і багатогранною частиною фінансової системи. До державних фінансів належать: державний та місцеві бюджети; центральні та децентралізовані цільові фонди; Фінансування підприємств та організацій державної та комунальної власності; Державна позика; державне страхування осіб та майна. У державних фінансах на першому місці стоять бюджети різних рівнів, які об'єднані в зведений державний бюджет.

Державні фінанси можна визначити як сукупність фінансових активів для національних цілей. За своєю структурою це дуже складна і багатогранна

частина фінансової системи. До державних фінансів належать: державний та місцеві бюджети; централізовані та децентралізовані цільові фонди; фінанси підприємств та організацій державної та комунальної форм власності; державний кредит; державне страхування осіб та майна. У державних фінансах провідне місце займають бюджети різних рівнів, які об'єднані в зведений державний бюджет.

Зведений бюджет – це сума всіх державних бюджетів, що входять до бюджетної системи. Принципи побудови бюджетної системи регулюються бюджетним законодавством і, насамперед, його адміністративно-територіальним поділом. Взаємозв'язок між різними складовими бюджетної системи залежить від стадії розвитку демократичних засад у країні.

Зведений бюджет України включає державний бюджет України, бюджет Автономної Республіки Крим та місцеві бюджети. Державний бюджет займає центральне місце в системі державних фінансів. Він охоплює всі сфери економічної діяльності країни. По суті, бюджет свідчить про фінансове становище країни. Проте бюджет є дуже складною економічною категорією, до якої неможливо підійти однозначно, а також використовувати її показники без детального аналізу структури бюджетної системи країни [10, с.19].

До централізованих та децентралізованих цільових фондів України належать Пенсійний фонд та Фонд соціального страхування. Фонд сприяння зайнятості населення, Фонд конверсії, Грошовий фонд, позабюджетні фонди, кошти місцевого самоврядування. Певною мірою вони доповнюють державний бюджет, а їхня специфіка полягає в тому, що ці кошти є суворо цільовими і не використовуються не за призначенням. Фактично ці кошти є новою складовою державних фінансів в Україні, яка перебуває на стадії становлення.

Державний кредит — це борг держави перед громадянами та економічними структурами, іноземними кредиторами, його величина свідчить про раціональність та ефективність фінансової політики держави та регулюється законом. Великий борг дає підстави зробити висновок, що держава живе за рахунок майбутніх поколінь. Великий обсяг боргу негативно впливає

на видаткову частину бюджету, оскільки потребує витрат на утримання [8, с.37].

Особливу роль у фінансовій системі відіграють страхові та резервні фонди. Вони являють собою сукупність фінансових ресурсів, основним призначенням яких є покриття збитків, спричинених непередбаченими причинами, або фінансування заходів, які не були включені до планів фінансування, але є важливими для держави.

Страхові фонди створюються за рахунок страхових внесків юридичних і фізичних осіб і доступні страховим компаніям і страховим компаніям різних форм. Страхові фонди та резерви є об'єктивним явищем в економіці держави, яке пов'язане з наявністю ризиків у господарській діяльності та суспільному житті.

Наявність страхових і резервних фондів фінансових ресурсів дає змогу локалізувати збитки економіки та окремих громадян, пов'язані зі стихійними лихами та непередбаченими обставинами. Заставу також можна використовувати як інвестиційні та кредитні активи в економіці до настання страхового випадку. Резервні ресурси як на рівні держави, так і на рівні економічних структур сприяють підвищенню ефективності господарської діяльності. Фінансовий ринок - ланка фінансової системи, яка створює та використовує фінансові ресурси у випадках, коли інші частини фінансової системи не можуть ефективно функціонувати. Фінансовий ринок включає ринок грошей, кредиту, акцій та фінансових послуг.

Грошовий ринок або валютний ринок — це створення коштів для здійснення зовнішньоторговельних операцій. Тут відбувається обмін валюти однієї держави на валюту іншої. Із знеціненням національної валюти підприємницькі структури та населення зазнають збитків щодо курсу знецінення національної валюти, а власники іноземної валюти — додаткових доходів. Проте девальвація національної валюти має певні позитивні ознаки. Зокрема, це впливає на скорочення імпорту і, таким чином, розширення ринку для власних виробників.

Ринок кредитних ресурсів є формою тимчасового залучення вільних коштів для інвестицій та інших потреб. Кредитний ринок регулюється обліковою ставкою Національного банку.

Ринок цінних паперів — це мобілізація коштів на потреби господарської діяльності шляхом випуску та продажу цінних паперів, які є гарантією прибутків і доходів. Усі операції з цінними паперами обробляються на фондовій біржі. Існує також позабіржова торгівля. Фінансові ресурси, які мобілізуються на фондових біржах для продажу цінних паперів, суттєво впливають на обсяги фінансової підтримки розвитку економіки та зміцнюють фінансове становище держави [6, с.33].

Фінансування домогосподарств – це засіб створення та використання фінансів для задоволення особистих потреб громадян. Джерелом цих коштів є заробітна плата та інші джерела доходів кожного громадянина чи родини. До доходів населення належать доходи від продажу акцій, землі, сільськогосподарської продукції, доходи від здачі в оренду нерухомого майна, відсотки від капіталу, вкладеного в цінні папери, тощо.

Витрати домогосподарства включають витрати на придбання споживчих товарів, оплату послуг і виконаної роботи, створення заощаджень, придбання цінних паперів та інші витрати. Домогосподарства за своєю економічною природою є винятковими економічними структурами, діяльність яких базується на створенні та використанні фінансових ресурсів і які найбільш безпосередньо пов'язані з іншими підсистемами фінансової системи.

Домогосподарства отримують кошти з бюджету та від господарських структур за рахунок заробітної плати та безкоштовних послуг від держави. Домогосподарства, у свою чергу, здійснюють платежі до домогосподарств і центральних фондів, беруть участь у формуванні та використанні страхових фондів і є суб'єктами фінансового ринку. Економічна природа і призначення кожної з підсистем найкраще проявляється в їх взаємодії та способах впливу на інші системи економіки держави.

2.2. Вплив фінансової політики на соціально-економічні процеси в Україні

Інфляція залишається ключовою проблемою сьогодення та майбутнього фінансової стабілізації в Україні. Негативні соціально-економічні наслідки інфляції змушують уряди приймати політику зміцнення національної валюти. Держава завжди приділяла велику увагу регулюванню грошової маси. Антиінфляційна політика охоплює широкий спектр різноманітних монетарних, бюджетних та фіскальних заходів, стабілізаційних програм та заходів регулювання та розподілу доходів [18].

Оцінюючи характер антиінфляційної політики, можна виділити три загальні підходи. Перший (запропонований прихильниками сучасного кейнсіанства) передбачає активну фіскальну політику – управління державними витратами та податками для відповіді на платоспроможний попит: держава обмежує свої витрати та збільшує податки. В результаті падає попит, падає інфляція. Водночас, однак, може спостерігатися спад інвестицій і виробництва, що може призвести до стагнації і навіть явищ, що суперечать початковим цілям, до розвитку безробіття.

Навіть під час рецесії фіскальна політика використовується для розширення попиту. При недостатньому попиті здійснюються державні інвестиційні програми та інші видатки (навіть за наявності значного бюджетного дефіциту) і знижуються податки. Вважається, що це збільшить попит на споживчі товари та послуги. [12]

Проте, як показав досвід багатьох країн 1960-1970-х років, стимулювання попиту за рахунок бюджетних коштів може підвищити інфляцію. Крім того, високий бюджетний дефіцит обмежує здатність уряду контролювати податки та видатки.

Другий підхід автори рекомендують на користь монетаризму в економічній теорії. Основна увага приділяється грошовому регулюванню, яке має непрямий і гнучкий вплив на економічну ситуацію. Цей тип регулювання здійснюється невідконтрольним урядом центральним банком, який встановлює

випуск, змінює грошовий обіг та змінює процентні ставки. Прихильники цього підходу вважають, що держава має вживати дефляційних заходів для обмеження платоспроможного попиту, оскільки стимулювання економічного зростання та штучна підтримка зайнятості шляхом зниження природного рівня безробіття призводить до втрати контролю над інфляцією [19].

Для стримування швидкої інфляції уряди багатьох країн з 1960-х років проводять так звану політику цін і доходів, головним завданням якої є зниження заробітної плати – третій метод. Оскільки ця політика є скоріше адміністративною, ніж ринковою стратегією боротьби з інфляцією, заявлена мета не завжди досягається.

Слід зазначити, що поєднання різних варіантів контролю інфляції залежить від конкретних економічних умов країни. Зокрема, формування ринку в Україні значною мірою залежить від інтенсивності інфляції. Практикована досі боротьба з цим явищем методами тотального чи істотного адміністративного контролю цін і доходів, не усуваючи їх причин, негативно впливає на розвиток ринкових відносин та економічну стабільність.

Встановлення державного режиму, інвестування в промисловість і сільське господарство (за рахунок дефіциту бюджету), встановлення жорсткого курсу і загалом фіксованих цін на всі товари – подібні дії є і зараз практикуються в Україні. У будь-якому випадку, це яскравий приклад неефективного державного регулювання [15].

Потрібні серйозні та комплексні антиінфляційні заходи. Складність ситуації полягає в тому, що антиінфляційну політику в Україні тепер можна звести не тільки до непрямих економічних важелів. Справа в тому, що в Україні, крім загальних законів, основною причиною інфляції можна вважати унікальну невідповідність в економіці, що виникла в результаті командно-управлінської системи. Радянська економіка характеризувалася довгостроковим розвитком під час війни і, як наслідок, надмірною часткою військових витрат у ВВП, високим ступенем монополії на виробництво, збут і грошову систему тощо [13].

Отже, очевидно, що порушення економічних пропорцій неможливо усунути без певної структурної політики держави, яка реалізується також шляхом прямих адміністративних заходів, зокрема скорочення виробництва і витрат на озброєння, а також раціоналізацію виробничих інвестицій, значних фінансування за рахунок власного та приватного капіталу Скорочення бюджету. Необхідно прорвати монопольну структуру економіки. Важливо доповнити все це заходами, які обмежують грошову масу, ліквідують дефіцит державного бюджету, стабілізують валютні відносини та створюють умови для здорової конкуренції. У цьому випадку досягається успіх [7] .

Основою фінансування в Україні є державні фінанси.

Державні фінанси є одним із найважливіших елементів фінансової системи країни, їх формування та використання дають змогу фінансувати функції державного управління та розвиток державного сектору. Для державних фінансів мобілізуються значні ресурси. Конференція *Didst in Ukraine* частина ВВП яка розділяється за участь держави, складе 40% питання формування та використання фінансових ресурсів держави стосуються кожного громадянина, оскільки про фінансові кошти державних фондів, економічні кошти за фінансові кошти та фінансові кошти підтримки фінансових коштів та фінансових ресурсів Динаміка економічного розвитку, стабільність національної валюти тощо.

Державні фінанси – це сукупність фінансових ресурсів, які знаходяться у власності держави і використовуються для забезпечення виконання її функції. Розвиток державних фінансів має об'єктивні основи. Вони використовуються з метою вирішення задач, які повністю або частково фінансуються без використання ринкових механізмів. До них відносяться: регулювання економічних та соціальних процесів, проведення структурної перебудови економіки, захист навколишнього середовища, боротьба з монополізмом і захист прав покупців, розвиток соціального забезпечення і соціального страхування, фінансування освіти, підготовки та перепідготовки кадрів, надання медичних послуг населенню та ін.

До державних фінансів належать кошти держави, Автономної Республіки Крим, комунальна власність. Суб'єктом права спільної державної власності є держава в особі Верховної Ради України. Об'єктом спільної власності є адміністративно-територіальні одиниці, представлені обласними, районними, міськими, селищними та сільськими радами. загальнодержавну власність складу землі майно для забезпечення діяльності державних організацій, установ та структур енергетичної системи, транспортного загального користування, коши Державного центрального, суверенного державного бюджету та державних фінансів державних фінансів України, державного бюджету, державного бюджету України основою суверенів майжавного банку, становлять основу суверенів банку, забезпечують їх економічний і соціальний розвиток.

Державні фінанси фінансують заходи загальнодержавного характеру. Зокрема, до них належать: фінансування діяльності органів державної влади та управління, регулювання соціально-економічного розвитку, перерозподіл ВВП та перерозподіл між ВВП. Формування та використання місцевих фінансів є основою забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування та управління. На них, зокрема, покладаються функції забезпечення потреб регіонів у ресурсах, фінансування діяльності комунальних закладів та установ, організації роботи навчальних закладів та підтримки охорони здоров'я.

Податкові надходження до зведеного бюджету України за січень-листопад 2018-2020 років наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Податкові надходження Зведеного бюджету України за 2018-2020 р.р.[20]

Показники	Факт, млн. гривень			Темпи росту у порівнянні з відповідними періодом минулого року, у відсотках
	2018 рік	2019 рік	2020 рік	
Доходи	408 261,5	584 732,1	1376661,6	143,2
Податок та збір на доходи фізичних осіб	66 433,9	88 154,8	295107,3	132,7
Податок на прибуток підприємства	38 117,4	36 474,8	413579,0	95,7
Податок на додану вартість, у т.ч.:	120 457,8	162 677,4	118471,8	135,0
ПДВ з вироблених в Україні товарів (робіт)	73 913,0	96 573,5	126486,6	130,7
Відшкодування ПДВ	-48 922,5	-58 919,3	82314,9	120,4
ПДВ з ввезених на територію України товарів	95 467,2	125 023,1	64366,5	131,0
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (послуг)	25 728,0	34 651,0	82314,9	134,7
Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції)	15 073,4	22 142,3	30460,5	146,9
Рентна плата за користування надрами	16 571,7	28 585,8	57112,6	172,5
Земельний податок та орендна плата	11 080,6	13 514,3		122,0
Ввізне мито	11 003,2	35 294,9	30203,2	у 3,2 р.б.

Таким чином, надходження до зведеного бюджету від податкових надходжень активно зростають, але менше річної інфляції та девальвації.

Найбільше зросли надходження від ввізного мита – у 3,2 рази та надходження від орендної плати за користування надрами – на 72,5%. Підвищилася ефективність контролю за підакцизними товарами – надходження податку на рекламу підакцизних товарів, вироблених в Україні, зросло на 34,7%, а надходження рекламного податку на імпортне мито – на 34,7%.

Надходження від податків і зборів з доходів фізичних осіб та податку на додану вартість зросли на 32,7%, відп. на 35%.

Лише надходження від податку на прибуток знизилися на 4,3%.

Показники виконання видаткової частини зведеного бюджету України за січень – листопад 2018 – 2019 років наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Показники виконання видаткової частини Зведеного бюджету України за 2018-2020 р.р. [37]

Показники	Факт, млн. грн.			Темпи росту у порівнянні з відповідним періодом минулого року, у відсотках
	2018 рік	2019 рік	2020 рік	
Видатки	458 332,0	561 512,4	1595289,7	122,5
Загальнодержавні функції (без обслуговування боргу)	24 356,8	26 714,6	204818,8	109,7
Обслуговування боргу	43 517,9	78 547,9	121239,4	180,5
Оборона	20 841,3	41 945,3	120374,1	у 2,0 р.б.
Громадський порядок, безпека та судова влада	37 078,8	45 282,5	159506,3	122,1
Економічна діяльність	40 210,1	43 052,9	262814,6	107,1
Охорона навколишнього середовища	2 844,6	4 187,4	9056,6	147,2
Житлово-комунальне господарство	14 764,9	9 643,1	32214,5	65,3
Охорона здоров'я	48 539,4	58 523,2	175791,2	120,6
Духовний та фізичний розвиток	12 291,3	13 946,0	31710,9	113,5
Освіта	88 058,8	97 517,8	252283,1	110,7
Соціальний захист та соціальне забезпечення	125 827,9	142 151,6	346719,5	113,0

Усі складові державних фінансів є відносно відокремленими і тісно пов'язаними. Центральним елементом системи державних фінансів є державний бюджет, який створюється на загальнодержавному, загальнодержавному та місцевому рівнях. Державний бюджет забезпечує фінансування державних функцій на різних рівнях. Державні цільові фонди створюються з метою забезпечення цільових програм, що реалізуються державою. Державна позика використовується для отримання коштів, які використовуються для надання позики. Ресурси державних підприємств використовуються для виконання функцій державного управління та господарювання. Для фінансування діяльності, яка здійснюється в надзвичайних ситуаціях, створюються резервні та страхові фонди.

Державний бюджет є однією з найважливіших частин державних фінансів. Догляд за шкірою здійснюється державно, бюджетна мобілізація фінансових ресурсів державою та їх використання з метою забезпечення функцій держави. Формування надходжень до бюджету проводяться в процесі перерозподілу доходів коштів, які використовуються державними коштами, які використовуються державними коштами, які використовуються державними коштами. на фінансування державних видатків.

Розмір і структура доходів і видатків державного бюджету визначаються багатьма факторами. Формування доходу включає стягнення податкових платежів та отримання неподаткових та інших надходжень. Перша та друга групи мають певні межі та сильно залежать від політичних рішень та організації виконання бюджету доходів.

2.3. Порівняння ефективності фінансових систем України та світу

У розвинутих зарубіжних країнах національна фінансова система включає такі ланки фінансових відносин:

- 1) державний бюджет;
- 2) територіальні фінанси;
- 3) державні позики і позики від муніципалітетів і федеральних земель - і позики від членів федерального уряду;
- 4) спеціальні фонди;
- 5) Фінанси компанії [10]

Кожен зв'язок фінансової системи певним чином впливає на відтворювальний процес і має свої функції. Таким чином фінанси підприємств обслуговують матеріальне виробництво. Вони беруть участь у створенні ВВП, який розподіляється між компаніями та галузями. Державний бюджет мобілізує центральний центральний фонд держави та перерозподіляє їх між галузями економіки, економічними районами та окремими соціальними групами.

Фінанси як окрема сфера людської діяльності та економічна категорія сформувалися кілька століть тому, і поступово побутові відносини стали найважливішими фінансовими відносинами.

Від державного устрою залежить структура державної фінансової системи (бюджетної системи). Передбачається, що бюджетна система окремих країн містить дві складові: державний бюджет і низку місцевих бюджетів (міських, районних, районних тощо). [12]

У федеративних державах бюджетна система складається з трьох частин: державного або федерального бюджету або федерального бюджету; Бюджети членів федерального уряду (штати США, канадські провінції, графства - штати Німеччини, кантони в Швейцарії тощо); місцеві бюджети [18]

Фактично кожна країна має свою бюджетну систему. Незважаючи на різноманітність і кількість вітчизняних домогосподарств за кордоном, їх можна поділити на певні системи.

Для зарубіжних країн зазвичай характерна три- або чотирирівнева бюджетна система. У Швеції, наприклад, є домогосподарства, районні домогосподарства та районні домогосподарства. У Японії: центральний бюджет, бюджети префектур і бюджети муніципальних структур, а також три рівні бюджету: бюджет центрального уряду, бюджети герцогств і бюджети гімну.

Чотирирівнева бюджетна система діє у Франції, де є центральний державний бюджет, регіональні бюджети, бюджети департаментів та муніципальні бюджети. У бюджетній системі Німеччини є чотири рівні: федеральний бюджет, державний бюджет, районний бюджет і муніципальний бюджет. У Сполучених Штатах існує чотири основні рівні бюджетної системи: центральний, штат штатів, округів і місцевий, а також ряд додаткових рівнів, пов'язаних з функціонуванням цільових адміністративних одиниць, таких як школи та інші округи.

Місцеві бюджети в об'єднаних штатах не включаються до державного бюджету з їх доходами і видатками, у федеральних землях - до бюджетів членів федерації, а останні не включаються до державного бюджету.

Іншою сферою фінансової системи розвинутих зарубіжних країн є фінансування приватних компаній, корпорацій, монополій, які виникають у процесі господарської діяльності та забезпечують процес виробництва та отримання прибутку. Вони матеріалізуються у формі грошового капіталу, різноманітних корпоративних фондів [12].

Керівництво США свого часу показало собі економічну перевагу над іншими країнами, що відбилося, зокрема, у пріоритетному вивезенні капіталу. Зараз економіка США є першим пунктом призначення іноземного капіталу. Це означає, що бізнес-структури розвинених країн вважають американську економіку найбільш надійною, прибутковою та перспективною економікою сучасного світу. Нинішнє лідерство США у світовій економіці забезпечується у дуже великих масштабах і завдяки високому платоспроможному попиту на ринку США [14].

Зокрема, цілком реальний ризик раптових серйозних змін у потоках капіталу. Для США глобалізація виражається у збільшенні дефіциту торгівлі, що не тільки позитивно впливає у вигляді дешевого імпорту, але й сприяє розширенню дефіциту платіжного балансу та веде до збільшення зовнішнього боргу.

На відміну від Сполучених Штатів, японська економіка переживає дуже складний період свого існування: вона страждає від надмірно жорсткої монетарної політики, жорстко контролюється і лише зрідка відкривається для нових членів. Майже депресивний стан японської економіки не мав істотного впливу на світову ситуацію з початку 1990-х років, оскільки країна все ще досить закрита: лише 10% її величезних внутрішніх потреб задовольняється за рахунок імпорту. Інша справа – вплив японської банківської системи на світову економіку [12].

Роль японських фінансових установ у світовій економіці дуже важлива: 9 з 10 найбільших банків світу - японські. Розмір японських фінансових установ настільки великий, що банкрутство лише однієї з них може дестабілізувати всю світову фінансову систему.

Німеччина сьогодні має складну і різноманітну систему фінансового вирівнювання. Федеративна Республіка Німеччина має модель кооперативного федералізму. Відзначається висока залежність землі від держави. У Німеччині є багато проблем, які потребують вирішення. До них належать: проблема цільових витрат, необхідність збільшення доходів, реформа системи фінансового вирівнювання [10]

Фінансову систему держави можна розглядати з кількох сторін: з одного боку, як сукупність фінансових установ, кожна з яких сприяє формуванню та використанню відповідних центральних і децентралізованих фондів для фінансової діяльності держави, тобто мобілізації, розподіл і використання центральних і децентралізованих коштів для виконання завдань і функцій держави та місцевого самоврядування.

З іншого боку, з організаційної точки зору фінансову систему можна розглядати як групу органів влади та місцевого самоврядування, які керують фінансовою діяльністю держави та компаній, установ та організацій, задіяних у своїй сфері. відповідальність.

Якщо характеризувати фінансову систему з економічної точки зору, то вона значно ширша і включає державні фінанси (державний бюджет, цільові фонди, державні позики, фінансування державних компаній), фінанси підприємств, міжнародні фінанси (валютний ринок, фінансування міжнародних організацій, фінансові установи) та фінансовий ринок (кредитний ринок, грошовий ринок, ринок капіталу та ринок цінних паперів (біржа) тощо).

Для всебічного аналізу цього дослідження виглядає в фінансовій системі країни з усіх трьох сторін - по інтеграції зазначених вище аспектів, а також оцінки їх підсистем (секторів), в тому числі банки і parabanks, а також розробка пропозицій і реформ рекомендації уряду та ефективно Створення

функціонуючої національної фінансової системи, здатної забезпечити сталий економічний розвиток та підвищити прозорість та ефективність державного управління у фінансовому секторі.

Таким чином, історично сформована модель фінансової системи України є банкоцентрованою, домінує серед інших сегментів (секторів) фінансової системи та переважно відображає нестабільні явища в економіці.

Огляд практики реструктуризації проблемних банків шляхом зовнішнього фінансування (bail-out), насамперед бюджетних коштів, а також зовнішньої адміністративної допомоги (від МВФ, ЄБРР та інших міжнародних організацій) з перенесенням основного фінансового тягаря на внутрішні ресурси проблемних банків (bail-out) - особливо власники (акціонери) і великі клієнти (власники великих депозитів або позичальники) [12, 13].

На сучасному етапі розвитку інформатизації спостерігається тенденція до міжнародної інтеграції фінансових та технологічних послуг з метою розширення спектру фінансових послуг та охоплення їх новими сферами та територіями. У результаті з середини 1990-х рр. почала різко посилюватися залежність діяльності фінансових установ від інформаційних технологій. Слід зазначити, що вітчизняний ринок фінансових послуг фрагментований. Його окремі сегменти практично не з'єднані між собою. Деякі установи знаходяться на початковій стадії, інші ще не створені (наприклад, інвестиційні банки, іпотечні банки тощо). Відносно високого розвитку досягли установи, які надають брокерські послуги в процесі обігу матеріальних благ та здійснюють обов'язкове розрахунки та постачання готівки, послуги пенсійного та медичного страхування. Потенціал фінансових установ, які займаються, наприклад, схемами колективного інвестування (ПІФи), добровільним страхуванням, банківською справою тощо.

Наразі фінансові установи перебудовуються, адаптуються до потреб фінансового ринку та закладаються основи для впровадження сучасних інформаційних технологій для цього ринку. Справа в тому, що Україна перебуває на перехідній фазі свого розвитку, і для подолання затримки в

організації обігу фінансового капіталу необхідно запровадити інформаційні технології, які допоможуть його мобілізувати та скоротити терміни обігу.

Перехід до ринкової економіки потребує першочергового розширення ринкової інфраструктури, причому особливе місце займає кредитно-розрахункова база, яка в основному представлена банківською системою.

Основні напрями використання інформаційних технологій та методів управління на сучасному етапі розвитку банківської справи можна згрупувати так:

1. Створення комп'ютерних мереж для підприємств для обслуговування систем: електронного документообігу, облікових мереж між філіями, обліково-клірингових систем.

2. Продаж банківських послуг та супутніх послуг в Інтернеті за напрямками: Інтернет-банкінг, Інтернет-клієнт, домашній банк, телебанк, мобільний банк або послуга WAP (протокол бездротового додатка), Інтернет-торгівля, електронна комерція.

3. Розробка систем внутрішньобанківського управління та їх автоматизація щодо: Технологій співпраці з клієнтами CRM (Customer Relationship Management), систем планування ресурсів банку ERP (Enterprise Resource Planning), систем бюджетування.

Активна участь кредитних організацій у розробці нових бізнес-технологій привела до того, що вони стали універсальними банками з широким асортиментом продуктів і послуг та різким збільшенням запитів клієнтів. Наслідком цих процесів стало використання новітніх технологій співпраці з клієнтами, наприклад CRM [1, с. 99]. З їх допомогою менеджер банку може активно працювати з великою кількістю клієнтів. CRM-системи – це серія технологій, які автоматизують та покращують бізнес-процеси в таких сферах, як продажі, маркетинг, обслуговування та підтримка клієнтів [2, с.12]. Основними користувачами CRM-систем у світовій практиці є фінансові компанії (понад 20%). Ці технології організації роботи дозволили банкам, які їх використовують, зайняти лідерство серед конкурентів.

Українська банківська система активно використовує сучасні комп'ютерні та інформаційні технології та продовжує розширювати застосування цих методів як у банківській діяльності, так і у відносинах з клієнтами. Зокрема, у Нацбанку запровадження електронних платіжних засобів та передачі даних дозволило суттєво пришвидшити платіжні операції, що в свою чергу прискорило обіг грошей та зменшило кількість грошей у дорозі [1, с. 98].

НБУ продовжує політику розвитку електронних технологій безготівкових розрахунків і має намір сфокусувати свою діяльність на подальшому вдосконаленні функціонування платіжної системи України:

- Впровадження сучасних технологій та методів передачі платіжної інформації;
- Забезпечення ефективного та надійного обслуговування всіх учасників клірингу;
- Включення нового компонента в платіжну систему України на основі валових рахунків у режимі реального часу, що, у свою чергу, дозволяє виконувати (списання з рахунку банку-платника - клієнта НБУ та зарахування на рахунок одержувача). банк) платіж у момент його надходження для обробки до розрахункового центру платіжної системи НБУ; Це скорочує час, протягом якого кошти перенаправляються на їх доставку від платника до одержувача [3, с. 23].

Світовою тенденцією розвитку ринку фінансових послуг є інтеграція фінансових установ на основі єдиного телекомунікаційного ринку та взаємний обмін вільними фінансовими ресурсами. Усе це проявляється у фінансових послугах як економічному продукті особливого роду, споживання якого дає змогу прискореними темпами реалізовувати право-майнові відносини за допомогою сучасних інформаційних технологій [4, с. 66].

На їх основі розвиваються системи зберігання та клірингу, електронні гроші, банківські та інші послуги у глобальній системі Інтернет. На базі телекомунікацій та комп'ютерів створені різноманітні засоби дистанційного обслуговування клієнтів. Міжбанківське повідомлення тепер передається за

допомогою телекомунікацій і відображається на дисплеях комп'ютерів; електронне повідомлення замінило поштово-телеграфне повідомлення. Найпоширенішими засобами дистанційної роботи з банківським рахунком є банк клієнта, інтернет-банк, телебанк [5, с. 33].

Цифровалізація банківської справи змінює класичний зв'язок між збільшенням концентрації капіталу та послабленням конкуренції, і наслідки дуже неоднозначні. Розвиток інтернет-банкінгу приносить великі переваги, особливо великим банкам. Саме великі банки, які мають у своєму розпорядженні значні фінансові ресурси, необхідні для комплексного впровадження новітніх інформаційних технологій (особливо дорогих інструментів, таких як електронні рішення для управління відносинами з клієнтами). Крім того, вони можуть амортизувати витрати на такі проекти набагато швидше, оскільки можуть розподілити їх на багатьох клієнтів, а це означає, що підвищення тарифу буде незначним.

У той же час ширші фінансові можливості великої компанії не обов'язково означають великі переваги ефективності [6, 24]. Дослідники відзначають, що в 1990-х рр. У банківському секторі виник своєрідний парадокс: інтенсивність інвестицій в інформаційні технології зростала швидше, ніж продуктивність праці. Середньорічні темпи зростання цих показників у США становили 11,5 та 5,6 % відповідно [7, с. 17].

Електронні технології для дистанційного обслуговування клієнтів, такі як системи банк-клієнт або інтернет-банкінг, вперше довели своє право на існування в західних країнах. Хоча можливості дистанційного обслуговування через Інтернет повністю усувають національні кордони [8, с. 16]. Інтернет-банкінг динамічно розвивається в Європі. За оцінками експертів, найбільш передові позиції в цьому напрямку займають німецькі банки. Транснаціональні німецькі банки з розгалуженою мережею відділень у Німеччині (наприклад, Deutsche Bank має близько 1400, Dresdnerbank - близько 1000 і Commerzbank - близько 950 відділень), в той час як вони займають лише близько 20% ринку

роздрібних клієнтів. Решта цього ринку належить Sparkassen і Landesbanken [9, с. 35].

Окрім необхідності адаптації своєї діяльності до нових умов залучення клієнтів, німецькі банки, які є лідерами в інтернет-банкінгу, стикаються з зростаючою конкуренцією з боку небанківських компаній у цій сфері. Останнім часом конкуренція сильно вплинула на мобільну комерцію або WAP-банкінг – надання банківських послуг через стільникові мережі. Згідно з опитуванням консалтингової компанії Mummert + Partner, із 64 опитаних банків лише 4-5 з них розробляють проекти, пов'язані з мобільною комерцією. Лідерами тут є Deutsche Bank, Commerzbank і Censors. Бажання інших банків інвестувати в цю перспективну сферу обмежене.

Багато банків починають обслуговувати все більше клієнтів по телефону. Це особливо корисно для клієнтів, які не мають стабільного інтернет-з'єднання. Так Ощадбанк розпочав новий проект «Мобільний банк».

Власники пластикових карток Ощадбанку можуть перевірити стан своїх рахунків в Ощадбанку за допомогою мобільного телефону, підключеного до Київстар або МТС.

На нашу думку, однією з найуспішніших автоматизованих систем збору та обліку платежів від населення є система від «Нових комп'ютерних технологій». Ця автоматизована система є банківським додатком, призначеним для створення системи безготівкових платежів на основі мікропроцесорних карт PayFlex французької компанії Schlumberger. Це ж рішення можна використовувати для інтеграції в існуючі системи. Системну картку можна використовувати для оплати не тільки додаткових витрат, а й усіх інших звичайних платежів у магазинах, торгових центрах тощо.

Віддалений доступ до карткових систем забезпечується за допомогою різноманітних інфраструктурних пристроїв, таких як банкомати, термінали ROV, лінії зв'язку та обробка платіжних повідомлень. Пластикова карта сама по собі є своєрідним ключем до ефективного використання цих пристроїв.

Банкомат здійснює авторизацію в режимі реального часу, видає готівку і миттєво відображає видачу на рахунку клієнта. Найсучасніші банкомати також можуть здійснювати платежі за вказівкою власника картки, як за замовчуванням, вибираючи зі списку, так і окремо, де потрібен повний ручний введення всіх даних. Вони готові надати різноманітну інформацію про роботу банку, бірж, будь-яку корисну бізнес-аналітику.

У Японії та Південній Кореї широко використовуються термінали ROV у поєднанні з мобільним телефоном. Це дозволяє цьому пристрою віддаленого доступу вільно переміщатися. При невеликій кількості платежів витрати помітно знижуються, оскільки покупка та оплата за низький стільниковий трафік дешевше, ніж оренда штатного телефону. Термінали ROV широко використовуються в поєднанні з радіопристроями, що дозволяють переносити пристрій на відстані до кількох сотень метрів в офісі чи магазині [8, с. 39].

З оптовими системами переказу міжбанківської кореспонденції та обслуговування великих корпорацій очевидно, що клієнтські системи банку й надалі використовуватимуться як найбільш функціональні та безпечні. Віддалена робота з середнім і малим бізнесом, найзаможнішими людьми здійснюється через Інтернет [5, с. 40]. Для масового споживача мобільний телефон має найкращі перспективи, оскільки поєднує в собі найпростіший дисплей, клавіатуру та мікропроцесор, лінію зв'язку та найпростіший захист від несанкціонованого використання.

Розберемо системи на основі електронних грошей, переважно для здійснення платежів в Інтернеті. Платіжна система через Інтернет – це система, яка використовується для розрахунків між фінансовими, комерційними організаціями та користувачами Інтернету при купівлі та продажу товарів через Інтернет. Платіжні системи в середовищі Інтернет можна розділити на два основних напрямки: системи для віддаленої роботи з банківським рахунком через Інтернет і системи електронних грошей.

Загальну схему оплати в Інтернеті кредитною картою можна представити так. На сайті магазину вводяться дані картки платника та сума

платежу. Для авторизації платежу компанія використовує традиційні канали. Якщо авторизація пройшла успішно, магазин відправляє товар покупцеві. Потім проводяться класичні етапи обробки та експлуатації карткових систем [10, с. 31].

До другого типу системи належать платіжні системи на основі чіп-карт і так званих електронних готівкових грошей. На відміну від традиційних карткових схем, при використанні зобов'язань електронних грошей між сторонами операції передається інформація, яка має самостійну фінансову цінність. Ця інформація може бути негайно перевірена на достовірність і платоспроможність одержувачем або емітентом, використана відразу після перевірки для наступного платежу або передана на інші, неелектронні засоби платежу [11, с. 32].

Ефективність інтернет-сервісів для західних банків може поставити під загрозу санаційний бізнес українських банків. Мобільний телефон як віддалений доступ до банківського рахунку зараз активно використовується в західних країнах. Технологічне відставання українських платіжних систем і українських банків лише на перший погляд здається критичним. Успішний досвід впровадження індивідуальних рішень демонструє можливість швидкого усунення технологічних затримок до масового впровадження тих чи інших технологій.

Зараз ми стикаємося з масовим переміщенням багатьох бізнес-процесів і покупок населенням в Інтернет. Для економічних суб'єктів, для платіжних систем це будуть не менші інституційні зміни, ніж у нашій економіці 1990-х років.

Передумови для швидкого прогресу створили дешевші технології, на яких базуються електронні послуги. За даними Світового банку, за останні два десятиліття 20 ст. Потужність комп'ютерів сильно зросла (в десятки тисяч разів), а витрати на телекомунікації також різко знизилися (в тій же пропорції). Відносний рівень накладних витрат у інтернет-банків у 2-3 рази нижчий, ніж у

звичайних банків [12, с.15], а обробка веб-транзакцій у 5-10 разів дешевша, ніж у звичайних каналах.

Так, вартість фінансових операцій становить: в офісі – 1,07 \$, поштою – 0,73 \$, по телефону – 0,35 \$, через банкомат – 0,27 \$, через глобальну мережу – 0,10 \$.

Таким чином, майбутня форма фінансових послуг визначається взаємодією нових технологій з фінансовими інноваціями та процесом поширення нових продуктів, що дає підстави прогнозувати значний розвиток ринку фінансових інтернет-послуг в Україні, як кількісно, так і якісно. . На практиці в усьому світі набули поширення такі види інтернет-фінансових послуг, як інтернет-банкінг, інтернет-торгівля, інтернет-страхування тощо. Тепер можливе управління банківськими рахунками через Інтернет, загальна організація роботи на ринку фінансових послуг.

Вітчизняні фінансові установи та їхні клієнти освоїли Інтернет-технології, але використання інформаційних технологій на ринку фінансових послуг поки не є необхідною передумовою для сталого функціонування української фінансової системи. Водночас надання фінансових послуг на основі інформаційних технологій стає звичним явищем, а нові якості дистанційних послуг для учасників ринку зміцнюють інфраструктурну єдність фінансових установ.

Однак, щоб чітко визначити всі сфери, які можуть бути обговорені, у координації з Європейським центральним банком та іншими європейськими інституціями, що регулюють фінансові установи, управління Національного банку мають скласти перелік конкретних тем та графік їх виконання. технічне співробітництво. між банками

Враховуючи досвід Польщі та країн Балтії, очікується, що ці питання включатимуть:

- правова (адаптація законодавства до директив ЄС);

- монетарна політика (виявлення проблем, пов'язаних з гарантуванням мінімальних резервів, моніторингом і контролем операцій з цінними паперами, безпекою кредитних операцій та ліквідністю банківського сектора);

- фінансова та банківська статистика (оновлення переліку фінансових установ, модернізація системи фінансової статистики, збір та обробка процентної інформації);

- платіжні системи (правила та умови участі в системі TARGET, безпека платіжних систем у зв'язку з використанням електронних платіжних інструментів та розробкою систем електронних грошей);

- облік та звітність (принципи групування економічних подій у плані рахунків, розробленому ЄЦБ, принципи бюджетування операцій центрального банку);

- випуск банкнот, у тому числі приймання підроблених банкнот і монет (допомога в налагодженні системи моніторингу підроблених банкнот і монет та центру аналізу підроблених банкнот і монет, доступ до бази даних про підроблені банкноти та монети);

- інформаційні технології та телекомунікаційні системи (двосторонній зв'язок між НБУ та ЄЦБ, участь у розробці технічних характеристик, необхідних для майбутнього підключення Української міжбанківської платіжної системи до системи TARGET) [13].

Також особливу увагу слід звернути на необхідність вжиття відповідних коригувальних заходів щодо невирішених питань валютного регулювання. Основними завданнями у цій сфері є забезпечення критеріїв волатильності валютного курсу (коливання співвідношення валютної пари гривня/євро) для країн ЄС, які не входять до зони єдиної валюти. Це, в свою чергу, передбачає впровадження відповідних заходів, спрямованих на значне збільшення частки євро в структурі зовнішніх розрахунків для резидентів України, офіційних золотовалютних резервів та забезпечення практики визначення офіційного валютного курсу. Національна валюта (гривня) (і котирування гривні) по відношенню до європейської валюти [9].

Крім того, враховуючи катастрофічну ситуацію з коливаннями курсу гривні (лавинна девальвація), проблемне питання негласного мораторію на дискреційні витрати та фактичного переходу на систему валютного менеджменту має вирішуватися негайно, а в майбутньому – лише у відношенні до європейської валюти євро. Повернутися до дискреційної монетарної політики можна буде після створення інститутів та ринкових інструментів, необхідних для ефективного функціонування системи інфляційного таргетування [13].

З метою забезпечення стабільного позитивного платіжного балансу в країні та поглиблення європейської інтеграції України забезпечується приведення його у відповідність до стандартів регулювання міжнародних некомерційних платежів у країнах Європейського Союзу. . Це, серед іншого, передбачає підвищення максимальних лімітів міжнародних переказів до рівня, призначеного для вивезення готівки, а також лібералізацію процедури відкриття резидентами банківських рахунків тощо.

Після аналізу проблемних питань функціонування та реформування банківської системи зупинимося на деяких аспектах розвитку парабанківської системи України.

Сьогодні внутрішня система небанківських фінансових установ сильно фрагментована та капіталізована через нестабільне бізнес-середовище, невизначеність щодо прав власності та погане корпоративне управління. Крім того, гальмують подальший розвиток парабанків такі проблеми: наявність на ринку фінансових установ, які не виконують і не бажають виконувати функції фінансового посередництва та створюють значні системні ризики для фінансового сектора; Недостатня або повна відсутність правових гарантій захисту інтересів споживачів фінансових послуг (інвесторів); низькі стандарти управління платоспроможністю та ліквідністю парабанків, жорсткі адміністративні заходи; Відсутність відповідної інфраструктури ринку капіталу (фондова біржа); обмежена кількість фінансових інструментів, включаючи інструменти хеджування ризиків; Неєфективне податкове законодавство

(наприклад, потрійне оподаткування інвестиційного доходу від учасників інвестиційного ринку); низька фінансова грамотність населення; низька ефективність нагляду за парабанками, що дозволяє своєчасно запобігти розвитку ризиків; обмежені повноваження та незалежність регуляторних органів щодо дій щодо впливу на учасників фінансового сектору; Відсутність ефективних інструментів для усунення проблемних небанківських фінансових установ з ринку. Усе це призвело до поглиблення кризи довіри до небанківської системи в цілому.

Сучасний рівень розвитку фінансової системи України пов'язаний з необхідністю гармонізації, стандартизації та систематизації законодавства. Існує кілька причин, чому можна сказати, що існує значна кількість дуже різних нормативних актів, що регулюють здійснення державних фінансів, кількість яких не завжди відображає їх якість; Інтеграція України до європейського правового простору. Крім того, багато змін і доповнень нормативно-правових актів спричиняють їх невідповідність і невідповідність.

Про неефективність фінансової системи України свідчать результати міжнародних оцінок підприємств та конкурентоспроможності вітчизняної економіки у 2018 році за деякими показниками, відображеними в таблиці 2.3 [38]

Таблиця 2.3.

Рейтинг України в міжнародних рейтингах

Рейтинг	Автор	Місце/Бали	Усього
Рейтинг процвітаючих країн	Лондонський Legatum Institute	73	142
Рейтинг глобальної конкурентоспроможності	Всесвітній економічний форум	92	148
Рейтинг рівня корупції	Transparency International	156	176
Індекс інвестиційної привабливості	Європейська бізнес-асоціація	3,07	5,00
Рейтинг відкритості бюджетів	International Budget Partnership	61	100
Рейтинг найкращих для інвестицій перехідних ринків	Bloomberg	17	25
Рейтинг розвитку фінансової системи	Всесвітній економічний форум	59	62

Слід зазначити, що рівень ефективності фінансового законодавства має безпосередній вплив на наповнення державного та місцевих бюджетів, фінансування бюджетних програм, функціонування бюджетних установ, тобто функціонування держави в цілому та її функціонування. органи влади, а також органи місцевого самоврядування. Ці та інші фактори поставили на порядок денний удосконалення національного фінансового законодавства відповідно до вимог сьогодення, а отже – чітке посилення систематизації. Як бачимо, систематизація фінансового законодавства може призвести до нормативних прогалин, колізій норм різних видів фінансових відносин, протиріч між нормами інших підгалузей та інститутів фінансового права, а також між нормами інших галузей права. [7]

Висновок до 2 розділу

Таким чином, основою фінансової системи України є державний бюджет, який є основним джерелом створення та перерозподілу національного багатства. Тому, на нашу думку, при дослідженні фінансової системи країни вкрай необхідно враховувати особливості доходної частини державного бюджету України.

Аналіз виконання бюджету з доходної частини за останні роки переконливо показує, що прогноз доходів бюджету в Україні є відносно недостовірним. Це спричинено невиконанням плану доходів загального фонду та переповненістю плану доходів спеціального фонду бюджету, а також виконанням більшості місцевих бюджетів та невиконанням – наприклад, державним. Останнє є однією з головних вад бюджетної політики нашої держави. На цьому тлі найважливішим завданням у бюджетній сфері сьогодні є створення науково обґрунтованої методологічної основи прогнозування доходів і видатків бюджету на всіх рівнях. На нашу думку, вирішення цієї проблеми потребує комплексного аналізу зарубіжного досвіду в цій сфері. При цьому при розгляді та затвердженні проекту державного бюджету на наступний рік необхідно використовувати лише обґрунтовані прогнози, можливо, на основі занижених прогнозів доходів. Тільки за таких умов видатні статті будуть профінансовані в повному обсязі і «ручне» управління виконанням бюджету буде просто неможливим.

РОЗДІЛ 3.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

3.1. Основні недоліки функціонування фінансової системи України

У реаліях існування України як незалежної, демократичної, соціальної та конституційної держави постає проблема вдосконалення фінансової системи. У цій системі, як свідчить світовий і вітчизняний досвід, важливе місце у фінансовій політиці займає сила впливу на інші ринки та економічну систему в цілому. Фінансова система пронизує всю економіку, від домашніх господарств, окремих і партнерських компаній, корпорацій до держави. [5]

Нині важливо, що в сучасних умовах створення основ ринкової економіки зростає інтерес до фінансових аспектів економічного розвитку, який за своєю структурою, взаємозв'язками, регулюванням та іншими параметрами є досить складною системою.

У фінансовій системі відбувається первинне накопичення капіталу, виробництво національного доходу і сукупного продукту, а потім їх розподіл і перерозподіл для вирішення індивідуальних, приватних і соціальних проблем. Інноваційний розвиток суспільства можливий лише при міцній фінансовій системі. Мета фінансової системи — максимально мобілізувати наявні в суспільстві фінансові ресурси та залучити їх ззовні, створити умови для їх ефективного використання і на цій основі максимізувати ВВП. [1]

В Україні фінансова система ще не вирішує складних економічних і соціальних проблем. Оскільки фінансово-економічна ситуація в Україні сьогодні є складною та неоднозначною, проблема її стабілізації залишається напрощуд актуальною. Звісно, фінансова система України за роки свого існування суттєво змінилася. Сьогодні в Україні багато фінансових установ, поступово розвиваються валютний ринок та ринок цінних паперів, що, безумовно, є наслідком певних позитивних економічних змін в економіці держави. [13]

Проблема української фінансової системи в тому, що вона, на жаль, не відповідає всім вимогам економіки країни. Про це свідчить той факт, що існуюча система не завжди дає змогу ефективно та повно накопичувати фінансові ресурси та, зрештою, перерозподіляти між різними сферами. Це уповільнює процеси припливу інвестицій, які так необхідні для економічного зростання, та знижує конкурентоспроможність реального сектору економіки. Хронічний дисбаланс системи державних фінансів сьогодні спричинений не лише систематичними помилками бюджетного процесу, його суто фіскальною спрямованістю, а й проблемами податкової політики. [4]

Основною перешкодою у сфері бюджетної політики є рівень видатків, який не відповідає дохідній частині бюджету, що призводить до хронічного дефіциту фінансових ресурсів. З метою підвищення прибутковості державного бюджету постійно зростає податкове навантаження, що не завжди розумно, раціонально і не завжди відповідає принципу соціальної справедливості. Країна характеризується нераціональною структурою витрат та неефективним використанням бюджетних коштів.

До основних проблем, що стоять перед державою – розвиток тіньової економіки, що приховує реальне фінансове становище багатьох компаній, – невизначеність інвестора на ринку фінансових послуг та повільна ринкова трансформація реального сектору. Крім того, для України характерні невизначеність моделі розвитку фінансової системи, недостатня капіталізація фінансових установ, низька якість та конкурентоспроможність фінансових послуг та відсутність консолідованого нагляду за фінансовими установами [1].

Фінансова система України за часи незалежності держави пройшла досить складний шлях розвитку. Таким чином, до основних факторів, що визначили розвиток фінансової системи в 1991 - 2006 рр., можна віднести:

1. Перехід до ринкових механізмів в економіці держави;
2. Зменшити бюджетне фінансування та перейти до комерційного фінансування відбудови економіки;
3. Запровадження великої приватизації та пов'язаних з нею:

- розміщення приватизаційних документів;
- Запровадження практики фінансування дефіциту державного бюджету та зростання облігацій внутрішньої державної позики. [7]

Важливою особливістю цього періоду є те, що державі вдалося сформувати систему регуляторів ринків фінансових послуг:

- Національний банк України (заснований у 1991 р.);
- Державна комісія з цінних паперів та фондових ринків (1995);
- Структурний підрозділ Міністерства фінансів з нагляду за ринком страхових послуг (утворений як самостійний орган у 1999 році та перетворений у підрозділ Міністерства фінансів України у 2000 році) [5]

Сучасний фінансовий ринок в Україні ще недостатньо розвинений. Водночас воно вже досягло такого рівня розвитку, на якому використання його навичок може внести значний внесок у вирішення центральних економічних проблем.

Проте на сучасному етапі розвитку українська фінансова система має низку проблем, які гальмують і гальмують її розвиток.

Фінансова дестабілізація в Україні. Будь-який досвід організації та управління фінансами в соціалістичній центральній економіці виявився непридатним для ринку. Очевидно, що передбачити фінансові результати та ефективно використовувати свої фінансові ресурси неможливо. Корпоративним структурам зараз належить 25-30 відсотків усіх державних фінансових ресурсів. Ці значні ресурси за відсутності досвіду та навичок управлінського персоналу для їх ефективного використання стають фактором фінансової дестабілізації держави. Водночас необхідно вживати більш дієвих та дієвих заходів щодо посилення платіжної дисципліни та відповідальності компаній за своєчасне виконання та виконання договірних зобов'язань [1].

Важливою проблемою розвитку фінансової системи є неефективне функціонування бюджетної системи. Створення ефективної бюджетної системи є чи не головною метою української політики. Він має займатися проблемами самого бюджетного процесу, структурою доходів і видатків, дефіцитом

бюджету та можливостями його фінансування. Хоча за останні роки відбулися певні позитивні зрушення, бюджетний процес все ще характеризується недостатньою прозорістю, значним паралелізмом та відсутністю чіткого розподілу повноважень та відповідальності між законодавчою та виконавчою гілками влади. [14]

Доходи домогосподарств потребують покращення. Загальний рівень оподаткування, рівень податкових ставок, їх кількість та база оподаткування повинні залишатися стабільними. Дохідна частина домогосподарства повинна забезпечувати відповідальність і рівність податків для всіх юридичних і фізичних осіб. Удосконалення системи мобілізації доходів населення потребує зміни підходів до надання пільг деяким платникам.

Надмірне перевантаження чинного податкового законодавства багатьма перевагами призводить до різного роду викривлень в економічних умовах різних економічних одиниць та економічно невиправданого перерозподілу доходів.

Складна ситуація в страхуванні є однією з найактуальніших проблем. Тут важливо вжити рішучих заходів для його розвитку та перетворення на надійний інструмент ринкових відносин. Зараз потрібна науково обґрунтована концепція розвитку страхового бізнесу.

Низький рівень капіталізації є основною проблемою фінансового ринку в Україні. Недостатня капіталізація українських банків свідчить про їхню низьку конкурентоспроможність порівняно з іноземними банками, кількість яких на українському фінансовому ринку поступово збільшується. [4, 7]

Існує багато інших структурних та інституційних проблем у діяльності небанківських фінансових посередників та у функціонуванні фондового ринку. Найбільш розвиненими є страхові компанії, на частку яких припадає 7% загального ринку фінансових послуг і 89% ринку небанківських фінансових посередників.

Найскладніші проблеми України пов'язані з розвитком фінансового ринку. Українська фондова біржа має досить обмежений оборот. В даний час

більш-менш активні операції з державними цінними паперами. Дуже важливо створити насичений ринок, оскільки він може зіграти роль пускового механізму для всебічного розвитку української фінансової системи. [5]

Сучасний стан фінансової системи України, її особливості та проблеми свідчать про відсутність системного підходу до формування та використання фінансових ресурсів практично в усіх сферах, галузях та галузях економіки. Як в теорії, так і на практиці його стан характеризується так:

- незважаючи на загальне розуміння системи як певної сукупності взаємопов'язаних компонентів, у дослідженні переважає висвітлення окремих її фрагментів. Таким чином, фінансова система, не маючи комплексного характеру, не впливає комплексно на стан економіки, недостатньо контролює фінансові потоки, допускає високу тінізацію економіки, надмірно залежить від зовнішніх впливів, що стає особливо небезпечним в умовах зростаючої відкритості;

- Інформаційною базою в процесі дослідження фінансової системи зазвичай є показники доходів і витрат (витрат) її суб'єктів, або ВВП (доходів і витрат), що розглядається як джерело фінансових ресурсів економіки.

Проте поза увагою залишається значно більша частина економічних ресурсів, які в процесі використання також підлягають розподілу і у вартісному вираженні відображаються в показнику проміжного споживання. Він разом з ВВП входить до вартісного показника України, який відображає обсяги виробництва товарів (послуг), а також їх використання протягом календарного року, в розрізі окремих галузей, видів діяльності, територій та економіки як ціле. Таким чином, значна частина фінансових ресурсів країни залишається поза увагою фінансового менеджменту;

- відсутність розроблених і належним чином реалізованих на практиці принципів формування фінансової системи означає відсутність єдиних підходів, правил, вимог тощо при розробці нормативно-правових актів та організації фінансової діяльності в цілому;

- при визначенні вартості економічних ресурсів використовують різні методологічні підходи та методи оцінки, що призводить до нееквівалентного обміну, що має негативні наслідки для фінансового стану багатьох підприємств, організацій, окремих галузей та економіки в цілому;

- фінансово-правова нерівність суб'єктів системи, що виявляється у вибіркового визначенні економічних прав, свобод та обов'язків. Фінансові преференції, прямо чи опосередковано державою, у багатьох випадках надаються одному суб'єкту господарювання за рахунок інших, що викликає очікування споживачів, лобіювання та корупцію;

- наявність монопольних переваг та порушення економічних інтересів зумовлює масове недотримання чинних стандартів і нормативних актів, що регулюють фінансово-господарську діяльність практично в усіх сферах економіки;

- низька здатність до самоокупності та саморегулювання, що є наслідком незбалансованості умов формування та використання фінансових ресурсів, зумовлює необхідність державного втручання практично в усі сфери діяльності;

- відсутність належним чином сформованих стимулів для всіх ланок фінансової системи, які в нинішньому стані не дають очікуваних результатів, про що свідчить занадто висока частка збиткових і малоприбуткових підприємств, низька заробітна плата та продуктивність, низька якість продукції, тощо;

- фінансова стійкість і конкурентоспроможність суб'єктів господарювання знаходиться на низькому рівні, що є наслідком відсутності економічно обґрунтованих норм і стандартів, регуляторів і стабілізаторів господарсько-фінансової діяльності;

- фінансовий сектор економіки орієнтований на банківську діяльність, оскільки всі інші його представники значно відстають у своєму розвитку (мають надто низьку капіталізацію), що значно знижує рівень конкуренції на цьому ринку;

- зростання ролі міжнародних фінансових відносин, що пов'язано з розширенням міжнародних зв'язків у різних сферах, зростанням впливу міжнародних організацій та фінансових установ. Останні надають як фінансову, так і технічну допомогу, розробляють та впроваджують міжнародні стандарти, зокрема у сферах статистики, банківської справи, бухгалтерського обліку та контролю.

Ці та багато інших недоліків організації фінансової системи України більшою чи меншою мірою впливають на стан економіки, що зазвичай проявляється у нестачі коштів суб'єктів господарювання, дефіциті бюджету, низькій купівельній спроможності населення тощо. на.

Нестача коштів в одній галузі чи галузі економіки може викликати ланцюгову реакцію в усіх інших складових, що особливо яскраво проявляється в період фінансової кризи. Проте нестача коштів на підприємствах чи нестача бюджетних ресурсів, які найчастіше зустрічаються на практиці та найбільш відомі широкому загалу, лише з боку виглядають фінансовими проблемами, оскільки мають грошову форму вираження. Фактично в більшості випадків фінансові проблеми суб'єктів господарювання ґрунтуються на неналежній організації фінансово-господарської діяльності в цілому.

Слід зазначити, що в державі, в особі наукових установ постійно ведуться пошуки шляхів удосконалення економіки, її модернізації відповідно до глобальних процесів світової економіки. Це проявляється у розробці різноманітних проектів, програм, концепцій та стратегій розвитку. Останні в переважній більшості з економічних, політичних, гносеологічних та багатьох інших причин не дають очікуваних результатів, що є наслідком відсутності системного підходу до організації фінансової складової економіки. Реалізація такого підходу стане можливою за умов гармонізації фінансових відносин на всіх рівнях економічного та фінансового управління.

Гармонізація фінансових відносин є ключовою умовою та домінантою розвитку фінансової системи, оскільки її складові тісно пов'язані та обумовлюють одна одну. Гармонія, що має грецьке коріння, означає з'єднання,

узгодженість, гармонійну узгодженість частин цілого [270, с. 140]. Тому формування умов фінансової діяльності не повинно бути суперечливим. На необхідність гармонізації фінансової діяльності вказують Ф. Ярошенко та С. Бушуєв, розглядаючи питання багатовекторного управління програмами розвитку державних фінансів [32].

Висока турбулентність фінансових відносин, спричинена постійними змінами регуляторного поля господарської діяльності та посиленням залежності від зовнішніх факторів, значно підвищує потребу в їх гармонізації. Це сприятиме запобіганню та виникненню нових протиріч у фінансових відносинах при зміні умов господарської діяльності, їх нагромадженні та загостренні в майбутньому. Зменшення, зі зрозумілих причин, державного фінансування бюджетних установ та організацій має супроводжуватися збільшенням їх можливостей для самофінансування, а зменшення податкового навантаження на суб'єкти господарювання – підвищенням їх економічної активності та соціальної відповідальності. Зміни у фінансовій системі, потреба в яких з різних причин постійно виникає, не повинні погіршувати умови господарської діяльності та обмежувати можливість збалансувати доходи з витратами в будь-якій її частині. Внесення змін у процеси розподілу та перерозподілу з метою покращення фінансового стану інституційних одиниць економіки та їх об'єднань без встановлення вимог щодо покращення результатів господарсько-фінансової діяльності не стає стимулом економічного зростання та покращення стану економіки. фінансова система.

Напрями гармонізації фінансової системи знаходяться в площині її організаційної структури, що відображає особливості та ієрархію рівнів фінансових відносин. Останні формуються залежно від галузевої, галузевої та територіальної приналежності інституційних одиниць, існуючої вертикалі управління, дій інших, внутрішніх і зовнішніх, факторів впливу.

Таким чином, фінансові відносини стають вертикальними і горизонтальними, а їх гармонізація - внутрішньою і зовнішньою.

Вертикальний вектор гармонізації відображає загальний напрямок удосконалення взаємовідносин між рівнями управління, як однорідними, так і неоднорідними, за призначенням і роллю в процесі економічної діяльності, інституційними одиницями. Натомість горизонтальний вектор гармонізації відображає напрямок удосконалення взаємовідносин рівноправних за своїм правовим статусом інституційних одиниць. На відміну від вертикального вектора, де суб'єкти фінансової системи є лінійними та функціональними, горизонтальний вектор відображає різноманітність ринкових відносин між інституційними одиницями, що належать до окремих секторів, галузей, територій та всередині них. У зв'язку з цим доцільно розрізняти міжгалузеві та внутрішньогалузеві, міжгалузеві та внутрішньогалузеві, міжтериторіальні та внутрішньотериторіальні відносини. У сфері державних фінансів їх називають міжбюджетними відносинами, вертикальна гармонізація яких у сучасних умовах особливо необхідна.

Формування та вдосконалення фінансових відносин покликані забезпечити органи управління фінансовою системою, починаючи від фінансово-економічних служб підприємств, установ, організацій і закінчуючи центральними органами влади та управління. У загальному переліку органів управління ключову роль відіграють центральні органи, які формують правове поле фінансової діяльності. Реалізація на практиці діючих норм, стандартів, лімітів тощо забезпечується фінансово-економічними службами підприємств та їх об'єднань, роль яких в умовах децентралізації фінансових ресурсів країни та дерегуляції економіки постійно зростає. Таким чином, суб'єкти господарювання відіграють все більш помітну роль у формуванні фінансових відносин, що в свою чергу зумовлює необхідність їх подальшої гармонізації на низовому рівні фінансової системи.

Вертикальний і горизонтальний вектори, що мають внутрішнє і зовнішнє спрямування, тісно взаємопов'язані і доповнюють один одного, оскільки впливають на ті самі інституційні одиниці економіки, які є суб'єктами фінансової системи.

Їх реалізація стає можливою в контексті формування єдиних підходів до побудови управлінських, інституційних, галузевих чи територіальних моделей фінансової системи, які відображають ринковий та неринковий характер фінансових відносин. Їх узгоджене поєднання дає змогу побудувати модель гармонізації фінансових відносин (рис. 3.1).

Модель, представлена на рисунку 3.1, відображає систематизовану за характером прояву та спрямованості гармонізації сукупність фінансових відносин інституційних одиниць економіки, які є суб'єктами фінансової системи, незалежно від її організаційної структури.

Вертикальний вектор на міжгалузевому, галузевому та територіальному рівнях відображає взаємозв'язок, пов'язаний з формуванням централізованих та децентралізованих фінансових ресурсів та їх використанням за встановленими пріоритетами. Це найбільш проблемний вектор удосконалення фінансової системи, оскільки він стосується сплати податків та інших внесків до централізованих фондів і сягає 40 і більше відсотків ВВП. Відносини вертикального характеру в межах окремих галузей, галузей і територій також характеризуються гостротою. Це вищезгадані міжбюджетні відносини, відносини між неринковими НУО (бюджетними установами та організаціями) та центральними та місцевими органами влади, між НБУ та комерційними банками, між підприємствами та їх об'єднаннями тощо.

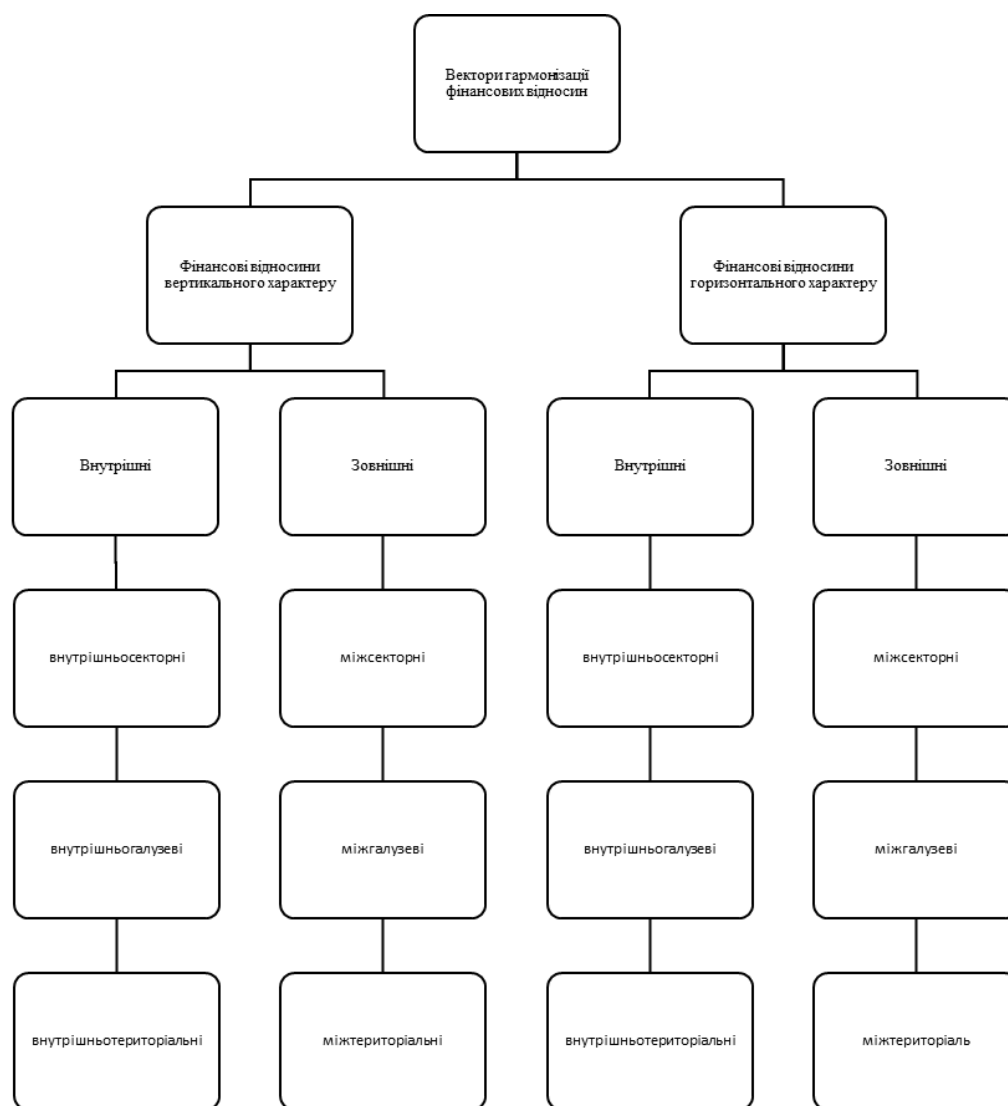

Рис.3.1.Модель гармонізації фінансових відносин

Горизонтальний вектор гармонізації стосується відносин, які значною мірою формуються на договірній основі. Особливо вони характерні для суб'єктів фінансової системи, які здійснюють свою діяльність на комерційних засадах. У сучасних умовах їм приділяється значно менше уваги з точки зору фінансової системи з боку держави, що пояснюється необхідністю розширення економічних свобод. Проте спад виробництва, зростання цін і тарифів, дорогі кредити, недовіра населення до фінансових установ, непрозорість тендерних закупівель тощо свідчать про необхідність пошуку шляхів гармонізації зростаючих фінансових відносин економіки країни.

Необхідними умовами гармонізації фінансових відносин є належне виконання функцій, виконання завдань фінансової системи та дотримання

принципів її побудови. Перелік функцій фінансової системи включає фінансове забезпечення, фінансове регулювання економічних і соціальних процесів, фінансове стимулювання. Вони тісно пов'язані і органічно доповнюють один одного. Нестачу коштів можна компенсувати належним чином організованим регулюванням і стимулюваннями, спрямованими на мобілізацію внутрішніх резервів окремих структурних підрозділів і системи в цілому. Запозичення, особливо зовнішні, за наявності невикористаних можливостей домогосподарств та фінансового сектору, є наслідком неналежного виконання вищевказаних функцій та недотримання принципів чи правил фінансової діяльності. Без дотримання однакових правил для всіх без винятку реальна гармонізація фінансових відносин стає неможливою.

Не менш важливою умовою покращення стану фінансової системи України в умовах глобалізаційних процесів є досягнення стабільності національної валюти, що стає можливим при позитивному балансі доходів і витрат на зовнішньому ринку. Стійке перевищення імпорту товарів над експортом, яке спостерігається в Україні, незважаючи на позитивне сальдо послуг, спричиняє дефіцит та подорожчання іноземної валюти, отже, зростання цін на товари як імпортного, так і вітчизняного походження, підвищення тарифів на послуги тощо. , фактично засмучує фінансову систему. порушення встановлених зв'язків і пропорцій розподілу.

Досягти позитивного результату в цьому напрямку можна буде за умови впровадження системних заходів щодо зниження витрат на закупівлю імпортних товарів (що відбувається в бюджетній сфері), економії енергоспоживання, заміни імпортних товарів національними, запровадження квот і мит. бар'єри (де це можливо)), контроль за ціноутворенням тощо. Проте стратегічним та найбільш економічно виправданим способом подолання цієї проблеми та розвитку фінансової системи в цілому є розвиток власного виробництва, що базується на вітчизняній сировинній базі. Це допоможе зменшити імпортозалежність країни, збільшити зайнятість робочої сили, а водночас збільшити експортний потенціал.

Така стратегія розвитку, як правило, не викликає заперечень, але її реалізація на практиці можлива не для всіх економік світу. Показники стану фінансової системи України в розрізі її окремих галузей свідчать про те, що виробничий сектор перебуває у найгіршому стані щодо наявності власних фінансових ресурсів. Тенденції, що існували між 1993 і 2020 роками, свідчать про зростання витрат виробництва та катастрофічне зменшення частки власних фінансових ресурсів після розподілу валового доходу, податків, внесків на соціальне страхування, поточних трансфертів (отриманих і сплачених іншим країнам) тощо. Як наслідок, за умов фінансової діяльності 1993–2020 рр. сектор не має достатніх ресурсів для повноцінного відтворення, отримує у значній частині підприємств збиткові результати та стає занадто залежним від зовнішніх джерел фінансування. Серед переліку останніх найбільш підходящим джерелом для більшості підприємств є кредитні ресурси комерційних банків, однак їх завищена вартість істотно обмежує або виключає таку можливість.

Слід також зазначити, що високі виробничі витрати є не стільки результатом використання застарілих технологій у виробництві, що, безумовно, виникає в результаті низьких обсягів виробництва, великих витрат, пов'язаних із придбанням матеріально-технічних ресурсів, а також у зв'язку з цим. продажі та сторонні послуги. організації. Це підтверджується структурою виробничих витрат, особливо в сільському господарстві та переробній промисловості, в яких частка витрат на оплату праці ледве досягає або трохи перевищує 10,0%, а матеріальні витрати протягом 1995-2020 рр. коливалися від 60,0 до 80,0 % і мали тенденцію до зростання. Цим можна пояснити найнижчі показники рентабельності в промисловості та будівництві, які більше залежать від існуючих умов постачання та збуту, ніж від виробничо-технічних можливостей. Таким чином, важливою сферою економії операційних витрат є вдосконалення договірних відносин, які повинні формуватися з урахуванням взаємної вигоди та чинних норм.

Досягти такого поєднання можливо в процесі встановлення єдиних правил економічної поведінки суб'єктів господарювання при формуванні їх

доходів і витрат. Тут особливо важливим є формування, розподіл та розподіл прибутку, що перебуває у площині договірних (горизонтальних) та регульованих державою (вертикальних) відносин, які є взаємовигідними як для суб'єктів господарювання, так і для інших суб'єктів фінансової системи. .

Це має сприяти більш рівномірному розподілу фінансових ресурсів між різними галузями, видами діяльності та окремими галузями, зменшенню частки збиткових підприємств та більш рівномірному податковому навантаженню. Крім того, це значно позбавить від необхідності фінансової підтримки окремих підприємств і цілих галузей, які не пов'язані з інноваціями та інвестиціями. Вивільнені таким чином бюджетні кошти мають спрямовуватися на державні капітальні інвестиції, які визначають науково-технічний прогрес, на виробництво критичного імпорту та на великі інфраструктурні проекти. Підтримка суб'єктів господарювання доцільна шляхом реверсного розподілу бюджетних коштів, що значно розширить можливості фінансової безпеки держави, посилить відповідальність суб'єктів господарювання перед державою та створить певну конкуренцію на кредитному ринку. При виділенні державних позик або наданні іншої підтримки важливо враховувати наявність ринку для позичальника та можливість його розширення. Такі заходи продиктовані необхідністю підвищення ефективності державної допомоги. Такі заходи характеризують державу як суб'єкт господарювання, який має найкращі фінансові можливості стати локомотивом національної економіки.

3.2. Перспективи розвитку та шляхи вдосконалення фінансової системи України

Україна поступово інтегрується у міжнародні фінансові ринки, а наслідки глобалізації стають все більш відчутними для української фінансової системи. Про це свідчить сучасний етап міжнародної економічної інтеграції, особливо європейської, включаючи уніфікацію фінансових систем та валютну інтеграцію. [16]

Вихідним пунктом і рушійною силою глобалізації є міжнародна діяльність транснаціональних корпорацій. Інвестиційна діяльність останнього призводить до фінансової глобалізації, яка надалі закріплюється на міждержавному рівні.

Фінансова система має бути гнучкою, динамічною, саморегульованою. Держава має знайти оптимальний підхід до реструктуризації, керувати розвитком та забезпечити стабільність усієї системи. Наразі ситуація ускладнюється різким зростанням цін на товари та послуги, видачею боргу населенню, що спричинило чергову інфляцію. [9]

Високе зростання цін – явище, яке характерне для багатьох країн у часи економічних і політичних труднощів. Негативним явищем є відсутність чіткої політики вищих органів влади, складна політична ситуація, зміна керівників та чиновників. Тому сьогодні одним із найболючіших питань є пошук шляхів збалансування фінансової системи.

На розвиток фінансової системи також впливає багато факторів, які необхідно усунути, щоб запобігти стагнації та кризі. По-перше, налагодити функціонування грошово-кредитної, банківської систем. По-друге, потребують удосконалення всі сфери фінансів та їх частин, діяльність органів та установ, що діють у сфері фінансів. Стратегією та тактикою фінансової реформи має бути поступова реструктуризація, яка передбачатиме подальші перетворення.

Слід звернути увагу на проблеми економічного розвитку та зростання, розробку законодавства та нормативно-правових актів. Єдиний спосіб збалансувати фінансову систему – це використовувати систему міжбюджетних платежів.

Пріоритетними завданнями розвитку фінансової системи в Україні є:

- створити групу потужних банків;
- зменшити податковий тиск;
- впорядкувати фінансові потоки;
- розпочати структурні та інституційні перетворення банківської системи, ефективну реорганізацію підприємств. [8]

На це мають бути спрямовані всі зусилля законодавчої та виконавчої влади. Враховуючи основні проблеми та недоліки фінансової системи України, основними пропозиціями щодо їх вирішення є:

- зміцнення фінансів суб'єктів господарювання з метою підвищення мотивації до ефективної роботи, інвестиційної діяльності;
- налагодження фінансового механізму діяльності бюджетних установ, пошуку нових джерел фінансових ресурсів в умовах дефіциту бюджетних коштів;
- посилення контролю за цільовим використанням бюджетних коштів;
- реформування податкової системи у напрямку послаблення податкового навантаження;
- зменшення кількості та розміру внесків до державних цільових фондів, відокремлення їх від бюджету;
- раціональне використання коштів, залучених через державний кредит, зміцнення довіри до державних цінних паперів. [14]

На розвиток фінансової системи впливає багато факторів, які необхідно усунути для запобігання стагнації та кризи.

Перший - налагодити функціонування грошово-кредитної, банківської систем.

По-друге, потребують удосконалення всі сфери фінансів та їх частин, діяльність фінансових установ та органів.

Стратегією та тактикою фінансової реформи має бути поступова реструктуризація, яка забезпечить подальші трансформації. Більшої уваги необхідно приділяти питанням економічного розвитку та зростання, а також розвитку правової бази. Єдиним способом збалансувати фінансову систему є використання міждержавної платіжної системи, хоча в деяких випадках вона неефективна.

Пріоритетом розвитку фінансової системи в Україні є підвищення фінансового потенціалу банківської системи, створення групи сильних банків, зниження податкового тиску, упорядкування фінансових потоків, ініціювання

структурних та інституційних перетворень банківської системи та ефективна реорганізація банківської системи. . системи. компанія. На цьому мають бути спрямовані всі законодавчі та виконавчі зусилля [9].

Україна поступово інтегрується в міжнародні фінансові ринки, і наслідки глобалізації для української фінансової системи є більш помітними.

Фінансова глобалізація є суперечливим процесом. З одного боку, це сприяє обміну товарами, технологіями, руху капіталу, інформації тощо. у розвинених країнах збільшує відстань між багатими та бідними країнами. . Крім того, глобалізація дає змогу фінансовим установам, з одного боку, хеджувати валютні та процентні ризики за допомогою інноваційних фінансових інструментів, а з іншого боку, створює міжнародну фінансову нестабільність та міжнародні фінансові кризи. [16]

Україна поступово інтегрується у міжнародні фінансові ринки і наслідки глобалізації стають все більш відчутними для української фінансової системи, тому необхідно не допустити негативних наслідків цього процесу.

Сьогодні в Україні існує багато фінансових установ, поступово розвиваються валютний ринок та ринок цінних паперів, що, безсумнівно, є результатом позитивних економічних змін в економіці держави. Крім того, постійно зростає роль банківських структур у бізнесі, значення страхових послуг як реальної можливості захистити себе та свою діяльність від небажаних ризиків. [8.]

Незважаючи на всі ці радісні зміни, рівень розвитку фінансової системи України не відповідає всім вимогам економіки країни.

Для подолання проблем фінансової політики та фінансової системи загалом необхідно нарощувати фінансові ресурси країни, контролювати ефективність використання наявних коштів та їх цільове призначення. Важливу роль має відігравати вдосконалення існуючої законодавчої бази, яка, на жаль, є схематичною та неповною. З точки зору податкової політики, велику увагу необхідно приділяти вдосконаленню податкової системи, удосконаленню законодавчої бази для поступок і поступок і, звісно, уникненню подвійного

оподаткування. З точки зору державних фінансів державні зобов'язання слід порівнювати з реальною можливістю їх фінансування. [44]

Для збалансованого розвитку української фінансової системи насамперед необхідно створити модель її розвитку, удосконалити систему ризик-менеджменту шляхом постійного вивчення можливих ризиків, запровадити нагляд за фінансовими установами та захистити права інвесторів.

В Україні вже давно існує сильний стимул для монетарних органів накопичувати золотовалютні резерви (золотий резерв). Їх стрімке зростання за останні роки майже до 12 мільярдів доларів. США - 21% ВВП (наприклад, у Росії цей показник становить 18%), або 180 тижнів імпорту, становить основу для розвитку технологій залучення цих коштів в економічний оборот [47].

З огляду на специфіку призначення золотих запасів, їх безпосередня спрямованість на фінансування бюджетних програм, безумовно, недоцільна. При цьому їх можна використовувати, по-перше, як гарантійний фонд для залучення інвестиційних кредитів, по-друге, як фонд довгострокового рефінансування банківської системи.

Враховуючи наявність надліквідності банківської системи, слід враховувати можливість інфляційних наслідків використання валютних резервів. Тому важливо дотримуватися умов суворої інвестиційної спрямованості інвестицій, гарантованих валютними резервами або наданих банківським рефінансуванням. Необхідними передумовами для включення відповідних механізмів є ринковий, а не державно-бюрократичний характер механізмів розподілу фінансів, ефективне функціонування фінансових установ, використання державних фінансових активів для підтримки та активізації ринкових механізмів.

Необхідно усвідомлювати, що за умови збереження значного зовнішньоторговельного балансу гарантійні фонди, створені на основі валютних резервів, також виконуватимуть функцію стерилізації валютних надходжень, зменшуючи таким чином необхідність стерилізації грошової маси за рахунок валюти. погашення.

Перешкоди для розвитку місцевого кредитування в Україні включають наявність значних макрофінансових ризиків через непрозорість місцевих фінансових операцій, труднощі в оцінці ризикованості місцевих інвестиційних проектів та відсутність навичок управління локальними проектами. , слабкий захист прав кредиторів на погашення інвестованих коштів (держава не відповідає за кредитні зобов'язання перед місцевими бюджетами). Високий рівень ризику значно збільшує ціну місцевих позик, що зменшує можливості їх застосування [50].

Існуюча нормативно-правова база є фрагментарною та неповною, вона не містить комплексної системи регулювання заборгованості місцевих органів влади та виконання ними своїх зобов'язань перед кредиторами. Діюча система законодавства про місцеве кредитування в Україні (ст. 73.74 Бюджетного кодексу України, Указ Президента України «Про впорядкування внутрішнього та зовнішнього кредитування муніципальними підприємствами» (1998 р.), Постанова Уряду «Про затвердження № Порядку отримання кредитів» до місцевих бюджетів» (2005 р.), Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондової біржі «Про затвердження Положення про порядок випуску місцевих облігацій» (2005 р.) регулює технічні питання ведення реєстру місцевих облігацій. призначення позик та напрям використання коштів, види застави та способи захисту прав кредиторів встановлюються законом. використання позикових коштів, коригування застави та процедури розрахунків за дефолтом. Тому розробка ефективного регуляторного механізму управління місцевими кредитами залишається на порядку денному.

Висновок до 3 розділу

Провідна роль у фінансовій системі держави належить фінансовій підсистемі підприємницьких структур. Тут формується основна частка у валовому внутрішньому продукті держави. У корпоративних структурах зосереджені значні джерела фінансових ресурсів, але з точки зору окремих компаній кошти розподіляються нерівномірно, тому можливості їх розширення та розвитку різні. Нерівномірне фінансове забезпечення окремих підприємств за рахунок власних ресурсів викликано як внутрішніми, так і зовнішніми факторами.

До внутрішніх факторів належать собівартість продукції, її якість, рівень організації виробництва тощо. Зовнішня – система оподаткування, ліцензування, насичення ринку товарами певної групи, платоспроможність покупців. Держава може фінансовими методами регулювати темпи та пропорції розвитку окремих галузей економіки, для цього використовує передусім податковий механізм. Забезпечуючи податок, він сприяє збільшенню власних фінансових ресурсів компаній та розширенню їх фінансових можливостей. Регулюючи темпи розвитку окремих галузей економіки, держава може створити сприятливий інвестиційний клімат для залучення зовнішніх джерел фінансування, а також ресурсів банківської системи та населення. Сприятливий інвестиційний клімат можна створити переважно шляхом надання імпортних пільг, створення офшорних зон, технополісів, спеціальних економічних зон тощо.

Найважливішими можливостями використання корпоративних фінансів для економічного розвитку є вдосконалення організації та управління самими бізнес-структурами. Адже управління коштами безпосередньо в компаніях має досить слабе методичне та організаційне забезпечення. В Україні бракує досвіду управління корпоративними фінансами на рівні структури виробництва в ринкових умовах.

ВИСНОВОК

Фінанси є однією з важливих складових практично кожного виду діяльності. Зокрема, вони є невід'ємною частиною діяльності органів державного управління, компаній, об'єднань компаній та установ, фізичних осіб, партій, благодійних організацій та міжнародних корпорацій. Фінанси пов'язані зі створенням, обміном, розподілом і використанням валового внутрішнього продукту (ВВП) і національного багатства, вони здійснюють різні види розподілу мобілізованих фінансових ресурсів та організацію раціонального використання мобілізованих ресурсів.

Фінанси – це діяльність суб'єктів, пов'язана зі створенням, розподілом та використанням коштів з метою вирішення поставлених завдань. До суб'єктів фінансових відносин належать органи державного управління, підприємства та установи, громадяни та групи громадян, іноземні інвестори, міжнародні фінансові організації тощо. Цілі, які ставлять ті чи інші суб'єкти, залежать від сфери їх діяльності, організаційних форм, розвитку взаємовідносин з іншими суб'єктами та багатьох інших факторів.

Фінанси завжди існують у певній системі, яка складається з багатьох елементів. Елементи – це фінансові суб'єкти, які здійснюють фінансові операції один з одним. Кожен із суб'єктів здійснює операції з мобілізації, розподілу та використання коштів, пов'язаних із виконанням окремих видів діяльності. Такі операції здійснюються за певних умов і підлягають регулюванню з боку органів державної влади та управління. Тому розвиток фінансової системи передбачає наявність певного фінансово-кредитного механізму, в рамках якого відбуваються фінансові операції суб'єктів.

Важливу роль в управлінні фінансами відіграє фінансовий механізм. При управлінні процесом функціонування трудових відносин держава використовує різноманітні економічні та організаційно-правові методи та форми регулювання, які в сукупності утворюють управління. Фінансовий механізм є складовою частиною однієї з найважливіших підсистем господарського механізму.

Важливу роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку країни відіграє фінансовий менеджмент органів державної влади. За допомогою фінансових важелів контролюють грошові потоки, що забезпечують виконання державних соціальних програм, розвиток бізнесу, придбання, використання та використання інвестиційних коштів. У сучасних умовах основною метою таких операцій є забезпечення стабільного, поступального, соціально-економічного розвитку держави. Одним із важливих завдань управління державними фінансами є також «координація» їх реалізації у напрямку досягнення цілей.

До основних напрямів управління державними фінансами з метою стабілізації розвитку України належать: 1. Запровадження заходів щодо підвищення платоспроможності населення та значного збільшення внутрішнього ринку. Застосування зваженої інвестиційної політики з метою створення раціональної структури економіки країни, реструктуризація та реорганізація великих приватизованих компаній. Створення умов для інтенсифікації вітчизняного виробництва, створення достатніх оборотних коштів для підприємств усіх форм власності; Зменшення дебіторської та кредиторської заборгованості. 4. Забезпечити перехід від жорсткої монетарної політики до зваженої. 5. Здійснення принципових змін у податковій системі. 6. Розробка та реалізація заходів щодо збалансування державного бюджету. 7. Управління державним боргом з метою досягнення його раціонального розміру та структури. 8. З метою забезпечення розвитку фінансового ринку та конференції фінансової інфраструктури в Україні справляють реалізацію заходу забезпечення забезпечення фінансових інвестицій перетворення фінансових інструментів перетворення фінансових інструментів суб'єктами паперу в ліквідні активи, ліміти розпізнавання операційних фінансових субсидій та збільшення коштів на планові виплати фінансових субсидій 9 фінансові інвестиції. Розробити та впровадити заходи щодо зміцнення банківської системи країни та обсягів кредитних ресурсів, що надаються фізичним та юридичним особам. 11. З метою зниження доларизації економіки вжити заходів

щодо скорочення «чорної» економіки, надати вкладникам цінні папери та депозити для гарантування зниження податків.

Державні фінанси є одним із важливих елементів фінансової системи країни, їх формування та використання забезпечують фінансування завдань державного управління та розвитку державного сектору. У державних фінансах мобілізуються значні ресурси. Державний бюджет – це план створення та використання коштів для забезпечення функцій органів державної влади різних рівнів. З одного боку, держава мобілізує кошти, необхідні для розвитку країни з державного бюджету. З іншого боку, вони використовуються для виконання функцій, які здійснюються на різних рівнях. Частина валового внутрішнього продукту зосереджена в державному бюджеті і служить для забезпечення економічного розвитку країни, вирішення соціальних проблем і підтримки державного управління.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конституція України. Затверджена ВРУ 28.06.96// Відомості ВРУ.– 1996. - №30.
2. Податковий кодекс України // [www. sta. gov.ua](http://www.sta.gov.ua).
3. Бюджетний кодекс України. Закон України від 08.07.2010 №2456-VI// Відомості Верховної Ради України. – 2010. - № 50-51
4. Закон України «Про Державний бюджет України на 2014 рік » //Фінанси України, №2, 2014.
5. Закон України «Про Державний бюджет України на 2015 рік » //Фінанси України, №5, 2015.
6. Бадида Марія. Податкова політика держави в період реформування економіки / М. Бадида//Вісник податкової служби, березень-квітень, 2012. – 65с.
7. Базилевич В. Д. Баластрик Л. О. Державні фінанси. Навчальний посібник / За заг. ред. Базилевича В. Д.- К.: Атіка, 2012.- 368 с.
8. Бюджетний кодекс України: закон, засади, коментар / За редакцією О. В. Турчинова і Ц. Г. Огня. - К.: Парламентське вид-во, 2012. - 320 с.
9. Василик О.Д. Павлюк К.В. Державні фінанси України: Підручник. / О.Д. Василик– К.: Центр навчальної літератури, 2013. - 608с..
10. Василик О.Д. Теорія фінансів. Підручник. / О.Д. Василик – К.: НІОС. – 2011. – 416с.
11. Васютинська Л. А. Система видатків бюджету в умовах розвитку програмно-цільового управління: монографія. Одеса: Друк-Південь, 2014. 192 с.
12. Вдосконалення координації грошово-кредитної та фіскальної політики: Інформаційно-аналітичні матеріали / за редакцією д.е.н. В. І. Міщенко, к.е.н. О. І. Кіреєва і к.е.н. М. М. Шаповалової. Київ : Центр наукових досліджень НБУ, 2005. 96 с. URL:

<https://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=70694> (дата звернення: 7.03.2016).

13. Величко О. В. Бюджетна політика та особливості її формування в умовах нестабільності соціально-економічного розвитку. Економічний вісник Донбасу. 2010. № 1 (19). С.83–87.

14. Висновки до звіту Уряду за 2018 р.: деякі питання соціальної політики Іващенко А.; за заг. ред.. В. Мазярчука. URL: https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2019/03/2019-03-14.vysnovky_zvit_urjadu_socialka_md.pdf (дата звернення 12.08.2017).

15. Висновки про виконання Закону України «Про Державний бюджет України на 2016» / Рахункова палата. URL: http://www.as-rada.gov.ua/doccatalog/document/16751454/Vysn_9-6_20170411.pdf (дата звернення 20.02.2018).

16. Висновки щодо виконання Державного бюджету України за роками / Рахункова палата України. URL: <http://www.as-rada.gov.ua/doccatalog/document/> (дата звернення 12.02.2019).

17. Висоцька І. Б. Стан та проблеми інноваційної діяльності промисловості України. Наук. вісн. НЛТУ України. 2008. №18. С. 279–285.

18. Вознесенська О. А. Сутність державного регулювання в галузі діяльності аудіовізуальних засобів масової інформації: до постановки питання. Часопис Київського університету права. 2010. №3. С. 94 –98.

19. Войтович Р. В. Модернізація державного управління в умовах глобальної інтеграції. Вісник національної академії державного управління при Президентові України. 2013. № 2.

С. 14–23. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILEA=&2_S21STR=Vnadu_2013_2_4 (дата звернення: 6.04.2015).

20. Волощук Р.В. Порівняльний аналіз підходів до визначення вагових коефіцієнтів інтегральних індексів стану складних систем. Індуктивне

модельовання складних систем. 2013. Випуск 5. С. 151–165. URL: http://www.mgua.irtc.org.ua/attach/IMCS/2013_5/29.pdf (дата звернення: 8.09.2016).

21. Воронин А. Ю., Киршин И. А. Макроэкономика I: учеб.пособие. Москва: ИНФРА-М, 2012. 110 с.

22. Данілов О.Д., Фліссак Н.П. Податкова система та шляхи її реформування: Навчальний посібник. / О.Д.Данілов – К.: Парламентське видавництво, 2011. – 216с.

23. Державні фінанси в транзитивній економіці: Навчальний посібник/Карлін М.І., Горбач Л.М., Ново сад Л.Я., та ін. За загальною редакцією доктора економічних наук, професора Карліна М.І. – К.: Кондор, 2013. – 220с.

24. Дем'янчук І. А. Фіскальна політика держави як основний інструмент макроекономічного регулювання. Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ. 2013. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prpg_2013_2_10 (дата звернення: 30.03.2015).

25. Державна фінансова політика та прогнозування доходів бюджету України: монографія / М. Я. Азаров, Ф. О. Ярошенко, Т. І. Єфименко та ін. ; за ред. М. Я. Азарова. Київ: НДФІ, 2004. 712 с.

26. Дежавне управління та державна служба : словник-довідник / уклад. О. Ю. Оболенський. Київ : КНЕУ, 2005. 480 с.

27. Десятнюк О. М., Гузела І. А. Проблеми і напрямки модернізації податкового регулювання в Україні. Світ фінансів. 2018. Вип.3. С. 58–66.

28. Десятнюк О. М., Дмитрів В. І. Стабільність оподаткування та її вплив на економічний розвиток держави. Світ фінансів. 2016. Вип.2. С. 18–28.

29. Десятнюк О. М. Ризики фіскальної політики як загроза макроекономічній стабільності. Світ фінансів. 2012. №4. URL: <http://sf.tneu.edu.ua/index.php/sf/article/view/667/675> (дата звернення 3.01.2015)

30. Дефіцит Пенсійного фонду України поступово зменшується / офіційний веб-портал Федерації професійних спілок України.

URL:<http://www.fpsu.org.ua/napryamki-diyalnosti/sotsialne-strakhuvannya-i-pensijne-zabezpechennya/13721-defitsit-pensijnogo-fondu-ukrajini-postupovo-zmenshuetsya> (дата звернення 12.02.2019).

31. Державне регулювання економіки : навч. посібник / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін. Київ: КНЕУ, 2000. 316 с. URL: <http://fingal.com.ua/content/view/922/39/1/1/#1199> (дата звернення 12.08.2017).

32. Державне управління в Україні / за ред. В. Б. Авер'янова. Київ: Знання, 2009. 216 с. URL: <https://www.vuzlib.su/beta3/html/1/15754/>(дата звернення 12.08.2017).

33. Дідківська Л. І., Головка Л. С. Державне регулювання економіки: навч. пос. Київ: Знання-Прес, 2000. 428 с.

34. Діяльність фонду / Офіційний сайт Фонду соціального страхування України URL: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/publish/article/947780> (дата звернення 12.08.2017).

35. Дзядик Ю. В. Віртуальні підприємства: перспективи і ризики Розвиток науково-технологічних парків та інноваційних структур інших типів: Україна і світовий досвід: мат. міжн. наук.-практ. конф. 23-26 червня 2003. Львів: ЛьВЦНТЕІ, 2003. С. 147–151.

36. Длугопольський О. В Фіскальна консолідація як реакція на світову фінансово-економічну кризу: особливості застосування правил і норм у країнах ЄС та Латинської Америки. Наукові записки. Серія «Економіка» 2013. Вип.. 23. С. 26–38. URL: [http://473-Article Text-841-1-10-20180327.pdf](http://473-Article%20Text-841-1-10-20180327.pdf) (дата звернення: 7.03.2016).

37. Довідники пільг / офіційний портал Державної фіскальної служби України. URL: <http://sfs.gov.ua/dovidniki--reestri--perelik/dovidniki-/54005.html> (дата звернення 02.02.2019)

38. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. Київ: НАДУ, 2010. 820 с. URL:

http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Encycloped_vydanniy/14ff57eb-06bd-4b2b-8bfb-ead7f286d5dd.pdf (дата звернення: 18.11.2016).

39. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. 676 с. URL:

http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Encycloped_vydanniy/0fda71bf-77c5-434a-a274-8cfa410b90e6.pdf (дата звернення 10.11.2016).

40. Ефективність управління підприємством. URL: http://revolution.allbest.ru/management/00042829_0.html (дата звернення: 21.04.2015).

41. Єдиний соціальний внесок: міжнародний та вітчизняний досвід / Офіційний портал Державної фіскальної служби України.

URL: <http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/edunvnesok/> (дата звернення 12.08.2017).

42. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. Київ: Київ. нац. торг. - екон. ун-т, 2001. 309 с.

43. Єфименко Т. І. Бюджетна політика України в системі інструментів конкурентоспроможності держави. Демографія та соціальна економіка. 2008. № 2. С. 42–51.

44. Жаліло Я. А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави : монографія. Київ: НІСД, 2009. 336 с.

45. Жовтанецький О. М. Фіскальна політика в перехідній економіці України : автореф. дис.. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.01.01. Львів, 2002. 19 с.

46. Журавлева Г. П. Экономическая теория (политэкономия): учебник. 5-е изд. Москва: ИНФРА-М, 2011. 864 с.

47. Забезпечення фінансової стабільності в Україні в умовах посткризової економіки: анал. доп. / За редакцією д. е. н., с. н. с., Я. В. Белінської. Київ: НІСД, 2011. 38 с.

48. Загорський В. С. Бюджетно-податкова система: теорія і практика: монографія. Ірпінь: Національна академія ДПС України. 2006. 304 с.
49. Завадський Й. С., Осовська Т. В., Юшкевич О. О. Економічний словник. Київ: Кондор. 2006. 355 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/KONDOR/EKONOMIC_SL_2006.pdf (дата звернення: 2.10.2015).
50. Закони Про Державний бюджет України / Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws> (дата звернення 12.02.2019).
51. Законодавство України / Офіційний веб-портал Верховної ради України URL:<http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 02.02.2019)
52. Замасло О. Т. Податкова система України: теорія, методологія, практика : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 420 с.\
53. Ибрахим М. А. Аспекты фискальной политики государства. Вестник университета. 2016. № 7-8. С. 142–145. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/aspekty-fiskalnoy-politiki-gosudarstva.pdf> (дата обращения: 16.10.2016).
54. Іваненко Ю. Державний борг України в цифрах і не тільки. Чи є необхідність у його достроковому погашенні”. Вісник НБУ. 2003р. Грудень. С. 4–6.
55. Іванов Ю. Б., Швабій К. І. Нагальні проблеми формування державної податкової політики в Україні. Фінанси України. 2017. № 5. С. 39–52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2017_5_5 (дата звернення: 3.03.2018).
56. Игоница Л. Л. Воздействие фискальной и монетарной политики на развитие экономики и социальной сферы. Вопросы экономики. 2014. 15 (591). С.37–45.
57. Ільяшенко В. А. Податкова політика в системі регулювання соціально-економічного розвитку держави. Економіка та держава. 2013. № 8. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/8_2013/7.pdf (дата звернення: 6.04.2015).

58. Карлін М. І. Соціальна і фіскальна політика держави: проблеми регіональної координації в умовах нового етапу глобалізації. Демографія та соціальна економіка. 2014. № 2 (22). С.34–44.

59. Карпучно І. А.. Исакиду Э. В. Особенности фискального регулирования на уровне местных органов власти. Економічний форум. 2014. № 3. С. 260–265. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2014_3_41 (дата обращения 12.03.2016).

60. Касич А. О. Інноваційна активність підприємств України: динаміка, проблеми та шляхи вирішення. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 22. С. 21–24.

61. Кравчук Н. Я. Асиметрії і дисбаланси глобального розвитку: ідейно-теоретичні та фундаментальні основи дослідження. Міжнародна економічна політика. 2011. № 14-15. С. 144–178.

62. Кравчук І. С. Стабільність ринку обігових фінансових інструментів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : 08.00.08. Тернопіль. 2018. 43 с.

63. Лисяк Л. В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України: монографія. Київ : ДННУ АФУ, 2009. 600 с.

64. Лозинська Т. М. Методи державного регулювання продовольчого ринку України. Державне будівництво. 2007. № 1(1). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVu_2007_1%281%29_17 (дата звернення 04.03.2016).

65. Ломакина Е. В. Критериальная оценка эффективности регулирующего воздействия бюджетно-налоговой политики на экономику государства. Транспортное дело России. 2013. №6. С.73–78.

66. Лук'яненко І. Г. Системне моделювання показників бюджетної системи України: принципи та інструменти : монографія. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. 542 с.

67. Лисенко Г. Самостійне джерело доходів місцевого бюджету / Г.Лисенко // Вісник податкової служби України.- 2014.- №41.
68. Нечай Н.В. Нариси з історії оподаткування. / Н.В. Нечай– К.: „Вісник податкової служби”, 2012. – 144с.,іл.
69. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 01.02.2019).
70. Паєнтко Т. В. Інструменти фіскального регулювання фінансових потоків. Ефективна економіка. 2011. № 8 URL:<http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=659> (дата звернення 2.10.2016)
71. Паєнтко Т. В. Інституціоналізація фіскального регулювання фінансових потоків: монографія. Київ: «ДКС центр», 2013. 294 с. URL: <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/13350/1/Paientko.pdf> (дата звернення: 7.02.2016).
72. Паламарчук М. О. Виклики модернізації в Україні: політичні аспекти: монографія. Київ: НІСД, 2014. 152 с.
73. Палехова В. А. Макроекономіка: навч. посіб. Миколаїв: МДГУ ім.Петра Могили., 2005. 304 с.
74. Пашута М. Т., Шкільнюк О. М. Інновації: понятійно-теормінологічний апарат, економічна сутність та шляхи стимулювання: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 118 с.
75. Педченко Н. С., Лугівська Л. А. Критерії та показники вивчення ефективності боргової політики держави. Бізнес Інформ. 2013. №12. С. 39–44.
76. Проблеми і перспективи розвитку фінансової системи України : монографія / І. О. Школьник, Т. А. Васильєва, С. В. Леонов та ін. ; за ред. д-ра екон. наук, проф. І. О. Школьник, д-ра екон. наук, проф. І. І. Рекуненка. – Суми : Сумський державний університет, 2017. 343 с.
77. Романенко Фінанси:Підручник. / Романенко - К.: Центр навчальної літератури, 2013. - 312с.

78. Стюбен Нотон Л. Ефективна податкова система / Н. Л.Стюбен // Все про бухгалтерський облік. 2015. №15. С.18-28.

79. Синютка Н. Г. Фіскальна і боргова політика українських муніципалітетів: зміна пріоритетів. Бізнес Інформ. 2015. №4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_4_42 (дата звернення: 3.06.2016).

80. Світові лідери у сфері інновацій. URL: <http://iac.org.ua/svitovi-lideri-u-sferi-innovatsiy/> (дата звернення 26.04.2016).

81. Світові фінанси: сучасні тенденції та перспективи розвитку: монографія / О.І. Рогач, О. В. Сніжко, З.О. Луцишин та ін.; за заг. ред. О.І. Рогача. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2013. 351 с.

82. Сібірякова О. О. Поняття мультиплікатора та мультиплікативного зв'язку в економічній і соціальній теоріях. Вісник ХДАК. 2017. Вип. 50. С. 296–307.

83. Ткаченко Н.М., Горова Т.М., Ільєнко Н.О. Податкові системи країн світу та України. Облік і звітність: Навчально-методичний посібник / Н.М.Ткаченко– К.: Алерта, 2014. – с.554.

84. Юридична енциклопедія: В 6 томах. Т.3: К-М / Редкол.: Ю.С.Шемчушенко (голова редкол.) та ін. – К.: „Українська енциклопедія” імені П.М. Бажана, 2001.- 792с.:іл.

85. Ярошенко Ф.О. , Павленко В.Л. Історія податків та оподаткування в Україні: Навчальний посібник. / Ф.О. Ярошенко– Ірпінь: Академія ДПС України, 2002. – 240с.

ДОДАТКИ

Додаток 1.

Зведений бюджет за 2021 рік

останнє оновлення: 25.10.2021

[2014](#)
[2015](#)
[2016](#)
[2017](#)
[2018](#)
[2019](#)
[2020](#)
[2021](#)

Доходи зведеного бюджету України в 2021 р. (млн. грн.)

2021	Доходи		
на 01.02.2021	88014,1	за січень	88014,1
на 01.03.2021	193842,3	за лютий	105828,2
на 01.04.2021	330192,8	за березень	136350,5
на 01.05.2021	494175,5	за квітень	133982,7
на 01.06.2021	613250,5	за травень	149075,0
на 01.07.2021	756804,3	за червень	143553,9
на 01.08.2021	875239,2	за липень	118434,8
на 01.09.2021	1049249,4	за серпень	174010,2
на 01.10.2021	1180095,3	за вересень	130845,9

◦ значення показнику Доходи по місяцях надаються зростаючим підсумком

▪ Див. також: <https://bank.gov.ua>

Доходи зведеного бюджету України за статтями доходів в 2021 р. (млн. грн.)

на 1.10.2021	Код бюджетної класифікації	Доходи	
Усього (без урахування міжбюджетних трансфертів)		1180095,3	100.00%
Податкові надходження	10000000	1017706,6	86,24%
Податки на доходи, прибуток та збільшення ринкової вартості	11000000	367981,6	31,18%
Податок на доходи фізичних осіб	11010000	248506,0	21,06%
Податок на прибуток підприємств	11020000	119475,5	10,12%
Рентная плата та плата за використання інших природних ресурсів	13000000	46943,4	3,98%
Внутрішні податки на товари та послуги	14000000	505734,3	42,86%
Акцизний податок з вироблених в Україні піддакцизних товарів	14020000	59637,3	5,05%
Акцизний податок з ввезених в Україну піддакцизних товарів	14030000	61971,3	5,25%

Зведені видатки за 2021 рік

Видатки зведеного бюджету України			Видатки зведеного бюджету за роками	
			<ul style="list-style-type: none"> • 2014 • 2015 • 2016 • 2017 • 2018 • 2019 • 2020 • 2021 	
Видатки зведеного бюджету України в 2021 р. (млн. грн.)			останнє оновлення: 25.10.2021	
2021	Видатки			
на 01.02.2021	80927,9	за счень	80927,9	
на 01.03.2021	197353,0	за лютий	116425,1	
на 01.04.2021	335653,7	за березень	138300,6	
на 01.05.2021	470953,2	за квітень	135299,6	
на 01.06.2021	617693,4	за травень	146740,2	
на 01.07.2021	769812,7	за червень	152119,3	
на 01.08.2021	891578,9	за липень	121766,2	
на 01.09.2021	1012412,2	за серпень	120833,2	
на 01.10.2021	1174061,3	за вересень	161649,2	
<p>◦ значення показнику Видатки по місяцях надаються зростаючим підсумком</p> <p>• Див. також: https://bank.gov.ua</p>				
Видатки зведеного бюджету України (функціональна класифікація) в 2021 р. (млн. грн.)				
на 1.10.2021		Код бюджетної класифікації	Видатки	
Усього			1174061,3	100.00%
Загальнодержавні функції		0100	176944,2	15.07%
у т.с. Обслуговування держборгу		0170	112485,0	9.58%
Оборона		0200	79779,4	6.80%
Громадський порядок, безпека, судова влада		0300	115476,5	9.84%
Економічна діяльність		0400	147228,2	12.54%
Охорона навколишнього середовища		0500	4557,6	0.39%